Opłata pocztowa uiszczona ryczałtem.

NAJER FOLKSBLAT | פרייז 15 גראשען | היינט 10 זייטען

נייער פאלקסבלאט

№ 162 | Łódź, Środa, 13 lipca 1932 r. | צענטער יאהרגאנג | לאדז, מיטוואך, ט׳ תמוז תרצ״ב | № 162

Adres Redakcji i Administracji: Łódź, Piotrkowska 21, tel. 224-71. — אדרעס פון רעדאקציע און אדמיניסטראציע: לאדז, פעטריקאווער 21, טעל. 224-71

מ׳שלאגט יודישע סטודענטען

אין די בערלינער הויכשולן זענען ווידער פארגעקומען בלוטיגע עקסצעסען געגען די יודישע סטודענטען

בערלין, 12. (ספ. טעל.)

אויפ׳ן בערלינער אוניווערזיטעט זענען היינט פארגעקומען ווייטערדיגע בלוטיגע עקסצעסען געגען די יודישע סטודענטען. די היטלעריש׳ע סטודענטען האבען בעשולדיגט די יודען, אז זיי יאגען ארויס די אקטיווע פון דער וואגד קעגען האקענקרייץ. פיל יודישע און לינקע סטודענטען זענען ערנסט פערוואונדעט געווארען. דער רעקטאר האט גע־שלאסען דעם אוניווערזיטעט.

אויך אויפ׳ן פאליטעכניקום זענען פארגעקומען ענהליכע עקסצעסען.

מאקדאנאלד ערקלערט איז פארלאמענט וועגען די רעזולטאטען פון דער לאזאנער קאנפערענץ

לאנדאן, 12. (ספ. טעל.)

אויף דער היינטיגער זיצונג פון פארלאמענט האט מאקדאנאלד אפגעגעבען אן ערקלערונג וועגען דער לאזאנער קאנפערענץ, ער האט ערקלערט אז די רעזולטאטען פון דער קאנפערענץ קענען ברענגען צו בעזייטיגען די מניעות פון דער ענטוויקלונג פון ווירטשאפטליכען לעבען. ליידער קען מען אבער נישט וויסען וואס פאר א שטעלונג אמעריקע וועט אננעהמען צו קומען צו א הסכם מיט איהרע בעלי־חובות.

דאס דייטשע אינערן־מיניסטריום האלט

אז יודען דראהט נישט קיין שום געפאהר

בערלין, 12. (ספ. טעל.)

די „וואלף־אגענטור״ האט אפגעדרוקט א קאמוניקאט אז צוליב די ביזוויליגע ידיעות פון דער יודישער טעלעגראפען־אגענטור אז דאס לעבען פון די יודען אין דייטשלאנד איז בעדראהט, ער־קלערט דאס אינערן־מיניסטעריום אז די יודישע רעכט והרען געשיצט און עס דראהט זיי נישט קיין שום געפאהר.

סאוופאלטארג איז פוילען

ווארשא, 12. (טעלעפאנ׳ש)).

דער „סאוופאלטארג״ אין פוילען האט פער־ברייטערט זיין ארבייט אין ווארשא, אין דער נאה־ענטסטער צייט וועט געעפענט ווערען אין ווארשא א צווייט סאוו׳עטיש געוועלב, דאס וועט זיין אן אוני־ווערסאלער מאגאזין, וואס וועט בעזיצען אלע אר־טיקלען, וואס מ׳ברענגט פון רוסלאנד.

בערלינער באנק־דירעקטאר ווילי זייפערט

וועלכער האט פערשוואונדעט א קאלאסאלע סומע איז ארעסטירט געווארען אין פראג

טעקסטיל־שטרייק אין ביאלי־סטאק געענדיגט

ביאליסטאק, 12. (טעלעפאניש)).

דער טעקסטיל־שטרייק אין ביאליסטאק איז היינט פערענדיגט געווארען

רעשטען

לאדז, נאוואמיעסקא 5

פראנט, 2־טער שטאק

פערשידענע קאמגארנס, בּיליצער, טאמאשאווער און לאדזער אויף אנציגער און פאלטענס

ווי אויך די מאדערנסטע דאמען־שטאפען אויף פאלטנס און קאסטיומען

מיט 30% ביליגער

קומט און איבערצייגט אייך, ביי

SZCZĘSLIWY

געפינט נאר

אין פראנט, II שטאק

א שותף

ווערט געזוכט, א פאכמאן

א בראנזשיסט צו א פולקאם איינגעארדענטע סוויטער־פאבריק מיט 2 רונד־מאשינען, גרויסע און קליינע מוסטערן מיט א קאפיטאל פון 4—6 טויזענד זלאטעס. צו ערפאהרען טעל. 179-84. 4275

יודען! אונטערשטיצט היינט דעם הילפס־פעראיין „נותן לחם״

וואס גיט ארויס הונדערטער אומזיסטע מיטאגען טעגליך פאר ארבייטסלאזע און פרנסה׳לאזע יודען און

קויפט אלע די היינטיגע אפצייכנונגען!

כשר! „BAR ROGOZIKA“, Zielona 11, Tel. 189-14 כשר!

מאכט בעקאנט, אז צוליב דעם פאלען פון די פרייזען פון געפליגעל זענען די פרייזען פון היינט רעדוצירט געווארען א מיטאג מיט געפליגעל צו 1.75 זל.

בעמערקונג: צוליב דעם צופרידענשטעלען פון די ג׳ נעסט האבען מיר אנגאזשירט דעם לאנגיעהריגען קוכמייסטער פון פיקאדילי. מיר עמפפעהלען די בעסטע און ענדבריטען צו קאנקורענץ־פרייזען. ערשטקלאסיגע און שנעלע בעדינונג. עס ווערט געבעטען די ג׳ געסט זיך צו איבערצייגען, ווער עס בלאפט.

אכטונג

מילנערס!

צוליב דעם גרויסען איבערפלוס פון

גענוצטע זעק

און הערשענדען קריזיס האבען מיר בעשלאסען זעלבע צו פערקויפען מיט

10% ביליגער.

בעמערקונג: וועגען דער ריכטיגקייט פון דעם ענין קען מען ערפאהרען אין קליינהענד־לער־פעראיין, פיאטריקאווער 6, פון 7—10 אווענד.

מיין ליבען פעטער

פנחס בוכוויץ

צום פדיון הבן פון זיין זונדעלע

פייוועל

א הארציגען מזל־טוב ווינשט

אפרים פלאקסער 4280

נאך לאנגע שווערע ליידען איז נעכטען געשטארבען אין בליהענדען עלטער פון 20 יאהר מיין ליבער זוהן, אונזער טייערער און אונפערגעסליכער ברודער

נ. ע. אברהם הערצמאן

די לויה קומט פאר היינט, מיטוואך, ד. 13. יולי 1932, 1 א זייגער בייטאג פון ראדאגאשטשער שפיטאל, וועגען וואס עס טיילט מיט אין גרויס צער די טיפטרויערנדע פאמיליע.

א הארציגען מזל־טוב ווינש איך די עלטערן ה׳

דוד פאצאגאווסקי און פרוי

צו דער חתונה פון זייער ליבען זוהן

זעליג

מיט פרל. בעלא לאסמאן

איך ווינש אייך איהר זאלט פון זיי דערלעבען פיל נחת און פרייד און דעם יונגען פאר א גליקליך צוזאמענלעבען.

עקיבא גריגבוים

צייטונגס־פערשפרייטער 4260

ENGLISH

פאראנפענגער און פארט־געשריטענע. קאנווערסא־ציע, ליטעראטור

ערטיילט א פעהיגער פע־דאגאג. — אפערטען אין אדמיניסטר. פאר "Mir"

בעקאנטמאכונג.

מיר, פאשארניע־בעזיצער מאכען בעקאנט דער לאדזער בע־פעלקערונג, אז פעטע גענז מיט בלאמבעס פון היגער שחיטה פון לאדזער ראבינאט איז צו בעקומען אין די האלעס און אין די געוועלבער צו נארמאלע פרייזען.

מיט אכטונג

די לאדזער פאשארניע־בעזיצער. 4289

מודעה מהראבינאט.

אזוי ווי נאך רשווערע מיה איז ב״ה געלונגען איינצופיהרען ארדענונג אין כשרות ביי די געשאכטענע גענז, הינער, קאטשקעס, אז מ׳זאל וויסען עס איז נאר כשר, וועלכעס האט א בלעכענע בלאמבע אויף די פולקע מיט דער אויפשריפט: „כשר לאדז אויפזיכט ראבינאט ועד הכשרות״, יעצט האט זיך ווידער פערשפרייט געשאכטענע עופות אהן בלעכענע בלאמבעס, זענען מיר שטרענג מזהיר, אז אהן בלעכענע בלאמבע איז נבלה וטרפה, און יע־דער יוד זאל אנזאגען מ׳זאל נישט קויפען אהן בלאמבע, ער זאל נישט נכשל ווערען אין עסען טרפות און די כלים ווערען טרפה. אז מען וועט שטרענג אפהיטען וועט מען זיין זיכער, אז מען עסט כשר.

לאדזער ראבינאט ועד הכשרות.

בעמערקונג: קיין שום קצב און גענזלער זאל נישט האבען אין זיין געוועלב עופות אהן בלאמבע, אין געגענפאל וועט מען מפרסם זיין, אז ביי איהם טאר מען נישט קויפען אלס כשר.

העריא האט איבערגעריסען מיט די סאציאליסטען

שארפער אנגריף פון ל״עאָן בלום אויפ׳ן פרעמיער

פ אַ ר י ז, 12 (ספ. טעל.)

בעת דער נעכטיגער זיצונג פון פארלאמענט, וועלכע האָט זיך געענדיגט ערשט 8 אַ זייגער אינדערפריה. האָט העריא אָפגעהאלטען אנ׳עפעקטפולען זיג איבער די סאָציאליסטען, וועלכע האָבען אריינגעטראָגען אַ פאָרשלאג, אין וועלכער ס׳איז פערלאנגט געוואָרען אָפצולעגען די מיליטער-איבונגען אויף איין יאָהר, און שטרייכען פון ביודזשעט די קרעדיטען, וועלכע זענען בעשטימט געוואָרען אויף די דאָזיגע איבונגען.

העריא איז געגען דעם פאָרשלאג און האָט געשטעלט די פראגע וועגען צוטרוי. פארן סאָציאליסטישען פאָרשלאג האָבען זיך ארויסגעזאָגט 170 דעפוטאטען פאר דער רעגירונג 360. אזוי ארום האָבען די סאָציאליסטען דאָס ערשטע מאָל אין איצטיגען פארלאמענט געליטען אַ מפלה.

אין די פאָריזער פאָליטישע קרייזען הערשט די איבערצייגונג, אז העריא האָט מכוין דערפיהרט צו אַזא שארפען אוועקשטעלען די פראגע, כדי איבערצורייסען מיטן סאָציאליסטישען לאַגער.

אין היינטיגען „פאָפולער" האָט לעאָ בלום אָפגעדרוקט אַנ׳ארטיקעל, אין וועלכען ער רופט די האַנדלונג פון פרעמיער העריא אַלס ברוטאַלע און שטעלט פעסט מיט בעדויערען, אז דער פרעמיער האָט צושלאָגען די מעהרהייט, וועלכע האָט איהם געזיכערט דאָס אריינגעהן אין דער רעגירונג.

געהארד פיזעלער

דייטשער מייסטער פון קונסט-פליהען.

פראָצעס יאַוואָראָווסקי ווערט אנגעקלאַגט

אלס „מאראלישער שולדיגער" פון געטערס טויט

וו אַ ר ש אַ, 12. (טעלעפאָניש)).

די פאַמיליעס פון ערמאָרדעטען חזרניק — געטער, וועמענס מערדער סאָביעראַי און שמיט זענען פערמשפט געוואָרען צו אייביגע טורמע האָט בעשלאָסען צו פערקלאָגען דעם פרעזעס פון צענטראַלען קאָמיטעט פון די „פראַקעס" דעם פרעזעס פון שטאָט-ראָט, יאַוואָראָווסקי, אַלס דעם מאראל׳שען שולדיג אין מאָרד, ווייל ער איז דער אָנפיהרער פון דער פאַרטיי צו וועלכען די מערדער האָבען געהערט.

שאַנטאַזשיסטקע פערפירט א פריץ

דאס איז אַנ׳אינטערנאציאנאלע אַפעריסטקע פון רומעניען

מיט עטליכע חדשים צוריק איז אין אויספאַרשונגס-אַמט אַריינגעפלאָסען אַ סענסאַציאָנעלע אָנקלאַגע פון דער ווילנער איינוואוינערין קירנאַוואַ אַנ׳אייגענטימערין פון גרויסע גיטער, וועגען דער רעטזעלהאַפטער פערשווינדונג פון איהר זוהן בערנאַרד, וועלכער איז אַנטלאָפען פון שטוב, פערכאַפענדיג אויף אַ גרויסע סומע ווערט-פאַפירען און ציהרונג.

בערנאַרד קיירנאַוואָ איז דאַן נעלם געוואָרען ווי אין וואַסער אריין.

די פאָליציי האָט דאַן פונאַנדערגעשיקט שטעקבריף — אָבער אָהן ערפאָלג.

די טעג האָט זיך אין אויספאָרשונגס - אַמט פלוצלונג געמאָלדען דער פערשוואונדענער בערנאַרד קירנאַוואָ צוזאַמען מיט זיין מוטער מיט פאָלגענדע מעלדונג:

ער האָט זיך אויף אַ דאַנסינג ביים „גרינעם שטראַל" בעקענט מיט אַ יונגער עלעגאַנטער יודישער פרוי, וועלכע איז איהם געפעלען געוואָרען פון ערשטען אויגענבליק, ער האָט זיך גענומען טרעפען מיט איהר אָפטער און צווישען זיי איז ענטשטאַנען אַ ליבעס-ראָמאַן.

די שיינע יודישע פרוי וועלכע האָט זיך איהם פאָרגעשטעלט אַלס בעטע צווייגמאַן האָט איהם אינגאַנצען בעהערשט, זי האָט איהם צוגערעדט ער זאָל בעגנבענען זיין מוטער און אַנטלויפען מיט איהר.

ער האָט נישט געקענט ביישטיין דעם נסיון און ער האָט געטון אַלץ, וואָס זי האָט פערלאַנגט פון איהם.

זיי זענען אַרויסגעפאָהרען קיין וואַרשע, און נאָכהער קיין קראָניצע, ער איז געווען גליקליך, אין איין שיינעם פריהמאָרגען איז זי פלוצלונג פערשוואונדען געוואָרען מיטנעהמענדיג מיט זיך אַלץ וואָס ער האָט געגנבעט ביי זיין מוטער אין ווערט פון 200 טויזענד גילדען.

דעם גנב׳טענעם האָט מען בעוויזען אַנ׳אַלבאָם אין וועלכען ער האָט דערקענט אין איינער פון די פאָטאָגראַפיעס זיין אַנטלאָפענע געליבטע.

ווי ס׳האָט זיך אַרויסגעוויזען איז דאָס געווען די אינטערנאַציאָנאַלע אַפעריסטקע בעסאַראַבסקאַ פון רומעניען, וועלכע איז שוין בעגאַנגען אין פערשידענע לענדער פון אייראָפּא אַ פאַר צענדליג ענליכע שווינדלערייען.

די פאָליציי פיהרט אַ ווייטערדיגע אויספאָרשונג.

בלוטיגער שניט פון ברידער-קריג אין דייטשלאנד

יעדען טאג פאלען צוויי טויטע

בערלין, 12. (ספ. טעל.)

לויט מיטטיילונגען פון דער פרעסע, איז די צאָהל דערהרגטע, בעת די אונרוהען אין פערשידענע געגענדען אין דייטשלאַנד וואָס זענען פאָרגעקומען זונטאָג — געוואַקסען ביז 14 טויטע. ס׳שטאַרבען כסדר נאָך פערוואונדעטע אין די שפיטעלער.

בערלין, 12. (ספ. טעל.)

דאָס אינערן-מיניסטעריום האָט היינט אַרויסגעגעבען אַ קאָמוניקאַט וועגען פערלויף פון די ברייט-דער-קאַמפען אין משך פון די לעצטע צוועלף טעג. אָנהויבענדיג פון 1 יולי האָט מען אין פערשידענע דייטשע שטעט דערהרגעט 17 פערזאָן, תוך די וואונדען זענען געשטאָרבען נאָך צעהן פערזאָן. אין די שפיטאָלען געפינען זיך נאָך 181 שווער-פערוואונדעטע.

בערלין, 12. (ספ. טעל.)

אין האַגען זענען נעכטען פאָרגעקומען גרויסע גאַסען-קאַמפען בעת דער נעכטיגער דעמאָנסטראַציע פון די היטלעראָווצעס. בעת דער שיסעריי זענען פערוואונדעט געוואָרען צוואַנציג פערזאָן.

אין שווערין האָבען די היטלעראָווצעס דעמאָלירט די רעדאַקציע פון דער סאָציאַליסטישער צייטונג „פרעלעוואָרט".

בערלין, 12. (ספ. טעל.)

בעת דער נעכטיגער זיצונג פון שטאָט-ראָט אין קאַסעל האָט איינער פון די היטלעריסטישע דעפוטאַטען געפאַטשט אַ סאָציאַליסטישען ראַטמאַן. דאָס איז געווען אַ לאָזונג צו אַנ׳אַלגעמיינעם געשלעג. פאָליציי האָט אַרויסגעפיהרט די היטלעריסטען פון בנין פון שטאָט-ראָט. באַלד זענען אָנגעקומען גרויסע שטורם-אָפטיילונגען, וועלכע האָבען זיך אַריינגעריסען אין זיצונגס-זאַל און דעמאָלירט די גאַנצע איינאָרדנונג.

ל״עמבערגער יודענטום פראטעסטירט געגען היטלערישען אנטיסעמיטיזם

רעדעס פון דעפ. ד״ר זאַמערשטיין און געוו. סענ. ד״ר שרייבער

לעמבערג.

אין אָוונד איז פאָרגעקומען אַ גרויסע מאַסען-פערזאַמלונג אין לאָקאַל פון דער האַנדווערקער-קאַמער צונויפגערופען דורך די סתם-ציוניסטישער עקזעקוטיווע אין לעמבערג, כדי צו פראָטעסטירען געגען דעם היטלערישען אַנטיסעמיטיזם אין דייטשלאַנד.

אין זיין עפענונגס-רעדע האָט דער געוו. סענ. דר. שרייבער געזאָגט צוו. אַנד.:

מיר בעשולדיגען די פאָליטישע אָנפיהרער פון כמעט אַלע פעלקער, וועלכע האָבען נישט בעקעמפט די מיאוסע הערשיינונגען צו דער ריכטיגער צייט, היטלער, וועלכער פרעזענטירט נישט קיין שום קולטורעלע ווערטען, איז היינט דער סימבאָל פון דייטשלאַנד, פון דעמזעלבען דייטשלאַנד וואָס האָט אַרויסגעגעבען קאַנט׳ן, געטהע, העלמהאָלץ א.אַ.

מיר הויבען אוי׳ך אויף אונזער פראָטעסט-שטים געגען ענליכע הערשיינונגען אין רומעניען, עסטרייך, אונגאַרן, געגען דעם „גרינעם בענדעל" אין פוילען. דאָס איז נישט שעדליך בלויז פאַר אונז נאָר אויך פאַר דער מלוכה. מיר ווילען זיך קאַנען אַקעגענשטעלען די אַטענטאַטען אויף אונז, אויב מיר וועלען זיין סאָלידאַריש, מיר מוזען אַליין שאַפען אונזער שוץ-מויער, ווייל דער שונא מאַכט נישט קיין שום חילוקים צווישען אונז.

דעפ. דר. זאַמערשטיין האָט געזאָגט צוו. אַנד.:

אין יאָהר 1914 זענען הונדערט טויזענד יודען אַריינגעטרעטען אין דער דייטשער אַרמעי, וואָס עס בעטרעפט אַ זעקסטעל טייל פון דער גאַנצער יודישער בעפעלקערונג אין דייטשלאַנד, דערונטער אַ סך פרייוויליגע, 12 טויזענד יודען זענען געפאַלען אויפ׳ן שלאַכט-פעלד, 15 טויזענד יודען האָבען בעקומען דעם אייזערנעם קרייץ פון דער צווייטער קלאַס און 2 טויזענד יודען דעם אייזערנעם קרייץ פון דער ערשטער קלאַס, צו דערמאָנט די ישע אויפטוען לטובת דייטשלאַנד, דערונטער פראָפ. אַלבערט איינשטיין.

יעדע פאַרטיי, וואָס פערלירט איהר השפעה, הויבט אָן צו טעשפען מיט יודען אין דער האַפּונג, אַז דאַדורך וועט זי געהאָלפען ווערען, דאָסזעלבע איז אויך מיט די ענדעקעס אין פוילען, מי רשטעלען אַקעגען דער אַנטיסעמיטישער כוואַליע פראָדוקטיווע אַרבייט.

פרעז. דר. שמאַראַק האָט אָנגעהויבען זיין רעדע דערמיט, וואָס היטלער איז נישט דער ערשטער וואָס וויל אונז פערניכטען, דאָסזעלבע האָט אויך געוואָלט המן, טיטוס און טאָרקוועמאַדאַ. מיר האָבען זיי אַלע איבערגעלעבט און מיר וועלען אויך איבערלעבען היטלער׳ן, די היטלעריסטען בענוצען זיך מיט דער פראַזע „יודען-פערעקע, דייטשלאַנד ערוואַכע!" מיר זענען אַנ׳עלטער פאָלק פון די דייטשען, קאָנען זיי ענטפערען אַז פאַר זיי האָבען אַנדערע פעלקער אונז פערפאָלגט און ס׳איז. אָטש אַזוי פון זיי נישט פערבליבען קיין שריד ופליט.

עס זענען אָנגענומען געוואָרען שאַרפע רעזאָלוציעס.

• • •

די פערזאַמלונג האָט ערעפענט דעפ. יעגער. עס האָט גערעדט דער לעמבערגער ראש הקהל ה׳ חיות, וועלכער האָט אין זיין מערקווירדיגער רעדע געזאָגט צוו. אַנד.:

„מיר האָבען נישט צונויפגערופען היינט די פערזאַמלונג, כדי צו פראָטעסטירען געגען שענדליכען בעשלוס פון פרייסישען לאַנדטאַג וועגען דער קאָנפיסקאַטע פון יודישע פערמעגענס. דאָס איז נישט אַזוי געפעהרליך, ווייל מיר יודען זענען דאָך שוין געוואָהנט (?!!) אונז געהט אין עפּעס אַנדערש. די געמיינהייטען פון די היטלעריסטישע יונקערס געהען אין אַ אַנדער ריכטונג. דאָס איז אַ זאַטשעפּקע פאַר דעם גרויסען אַפעטיט פון די דייטשען אויף גדיניע און פּאָמערן. מיר יודען אָבער, וואָס האָבען נישט קיין אַנדערע פּאָליטישע פּרעטענזיעס, ווי די, וואָס דאָס פּוילישע פאָלק. וועלען קעמפען ביז דעם לעצטען טראָפען בלוט און נישט לאָזען אוועקנעהמען אַפילו איין מעטער פון דער פּוילישער ערד.

צום סוף איז אָנגענומען געוואָרען אַ רעזאָלוציע געגען דעם היטלעריסטישען באַרבאַריזם אין דייטשלאַנד און אַז די פּוילישע רעגירונג ווערט געבעטען צו נעהמען אין שוץ די פּוילישע יודען, וואָס וואוינען אין דייטשלאַנד.

דייטשלאנד האט בעקומען פאליטישע הבטחות

בערלין, 12. (ספ. טעל.)

דער היינטיגער „12-אוהר-בלאַט" טרעט אַרויס מיט סענסאַציאָנעלע רעוועלאַציעס וועגען די היינטיגער קוליסען רעזולטאַטען אויף דער לאָזאַנער קאָנפערענץ.

אין די קרייזען פון דייטשען אויסערן-מיניסטעריום רעדט מען אַז די דייטשען האָבען אין לאָזאַן בעקומען אַ פערזיכערונג פון דער ענגלישער דעלעגאַציע, אַז ענגלאַנד וועט אַנערקענען אין געניף די דייטשע פאָדערונג וועגען גלייכבערעכטיגונג אין דער בעוואָפענונג.

אין בערלין האַלט מען, אַז מאַקדאָנאַלד וועט אויף דער ענטוואָפנונגס-קאָנפערענץ אַרויסטרעטען צו פערטיידיגען די דייטשע טעזען, מאַקדאָנאַלד וועט אויך ערקלערען, אַז דער אַרטיקעל 23 פון ווערסאַילער טראַקטאַט וועלכע מאַכט דייטשלאַנד פאַר שולדיג אין אויסברעכען די מלחמה עקזיסטירט מעהר נישט. דער איטאַליענישער אויסערן-מיניסטער גראַנדי, וועט אויך אונטערשטיצען דייטשלאַנד.

(XX) לינדבערג אלס עדות

אין פראָצעס געגען קורטיס (X) וועלכער האָט פערפיהרט די אויספאָרשונג וועגען לינדבערג׳ס צוגערויבטען קינד

די צווייטע פערזאַמלונג איז צונויפגערופען געוואָרען פון די ווירטשאַפטליכע קרייזען.

אויפשטאנד אין בראזיליען
די דרום-שטאטן קעמפן מיט די צפון-דיגע

ניו-יארק, 12. (ספ. טעל.)
די אמעריקאנער צייטונגען דרוקן סענסאציאנעלע ידיעות וועגן א בירגער-קריג, אין בראזיל צווישן דרום און צפון. די דרום-שטאטן פיהלען זיך בעלייליגט דורך דער פינאנציעלער ווירטשאפט פון דער רעגירונג, האבען זיך גענומען פאר'ן געוועהר, כדי זיך אויסצוקעמפען אונאפהענגיגקייט. די פערזאנען-קאמוניקאציע צווישן ריא-דע-זשאנעירא און די דרום-שטעט איז איבערגעריסען געווארען.

די רעגירונגס-שיף „ריא גראנדע" איז אפגע-שוואומען קיין סאנטאס, דער דאזיגער פארט איז אויף דער יבשה ארומגערינגעלט דורך די אויפשטענ-דיגע און אינגאנצען אפגעשניטען פון רעשט לאנד, אין דער שטאט סאן-פאולא וואו ס'געפינט זיך די הויפט-קווארטיר פון די אויפשטענדיגע מארשירען גרויסע אפטיילונגען פון רעגירונגס-מיליטער.

ערב א גענעראל-שטרייק אין בעלגיע
צוליב דער שטרייק-אקציע אין שארלרוא

בריסעל, 12 (ספ. טעל.)
די סאציאליסטישע פארטיי האט ערקלערט אין שארלרוא א גענעראל-שטרייק. דאס קריגס-מיניסטעריום דראהט מיט איינפיהרען מיליטער-צושטאנד.

די פאבריקען, גרובען, וואקזאלען, פאסט-אמטען, עלעקטראווניעס זענען בעזעצט מיט מילי-טער, איבער די גאסען קורסירען פאנצער-אויטאס. די זשאנדארמעריע האט אין עטליכע פאלען בע-נוצט געוועהר.

די קאמוניסטען ענטוויקלען אן ענערגישע אגיטאציע, אז דער שטרייק זאל פערשארפט ווע-רען, צווישן די ארעסטירטע אגיטאטארען געפינען זיך פיל אויסלענדער.

די פוילישע ארבייטער וואס ארבייטען אין די בעלגישע גרובען געפונען זיך אין א זער שווע-רער לאגע.

בריסעל, 12, (ספ. טעל.)
דער קאנגרעס פון די פראפעסיאנעלע פער-איינען אין שארלרוא האט זיך געווענדעט צו דער צענטראלע פון סאציאליסטישען ראט מיטן פארשלאג צו פראקלאמירען אן אלגעמיינעם שטרייק אין גאנצען לאנד.

די שטעלונג פון דער סאציאליסטישער פאר-טיי איז נאך נישט בעקאנט.

די בורזשואזע צייטונגען ווייסען צו דער-צעהלען, אז עמיל וואנדערוועלדע, וועלכע איז נעכטען געקומען קיין שארלרוא איז בעגעגענט געווארען מיט א קאצען-מוזיק.

שטורם פון ארבייטסלאזע אויף א מאגיסטראט

ניו-יארק, 12 (ספ. טעל.)
אין סאן-לואי זענען אויסגעבראכען בלוטיגע אונרוהען פון ארבייטסלאזע. דער המון האט זיך ארייגעריסען אין מאגיסטראט. די פאליציי האט געמוזט בענוצען גאז-באמבעס און ווייס געוועהר. 14 פערזאן זענען שווער פערוואונדעט געווארען און 40 לייכט.

עריך ריטער

בערלינער אפטיקער האט בעקומען דעם טיטעל עהרען-דאקטאר

שטאנד-געריכט אין קאליש
דער באנדיט פאכאלעק איז פערמשפט געווארען צום טויט

קאליש, 12 (טעלעפאניש) אין קאליש איז היינט פארגעקומען דאס שטאנד-געריכט געגען די דריי געפעהרליכע באנדיטען דער 28-יעהריגער יוזעף פאכאלעק, זיין 22-יעהריגער ברודער קא-זשימיעזש און דער 24 יעהריגער פראנטשישעק מאטשקאווסקי, אלע 3 זענען בעשולדיגט געווארען אין אויספיהרען א גאנצע רייה רויב-אנפאלען, בעת וועלכע ס'זענען דערהרגעט געווארען עטליכע מענשען, צווישן זיי דער יוד עהרליך.

דאס געריכט האט ארויסגעטראגען אן אור-טייל, לויט וועלכען פאכאלעק איז פערמשפט גע-ווארען צום טויט דורך הענגען, די איבריגע צוויי אויף אייביגע תפיסה.

בעת אן אעראפלאן-קאטאסטראפע איז דערהרגעט געווארען
דער שיך-אינדוסטריעלער טאמאס באטא

וויען, 12. (ספ. טעל.)
היינט פארטאגס איז דער בעקאנטער טשעכי-שער אינדוסטריעלער דער דיקטאטאר אויפ'ן שיך-וועלט-מארק טאמאס באטא ארויסגעפלויגען מיט זיין אייגענעם אעראפלאן פון זיין פאלאץ אין אסט-ריקאוויץ.

7 א זייגער איבערפריה, ווען דער אעראפלאן איז געווען אויף א הויך פון זיבען הונדערט מעטער נעבען זשלין, איז געשעהען א קאטאסטראפע. דער אעראפלאן איז אראפגעפאלען און איז צושמעטערט געווארען אויף שטיקלעך, דער פילאט איז דערהרגעט געווארען אויף טויט. באטא האט נאך געלעבט עט-ליכע מינוט, ער איז געשטארבען גאך איידער מ'האט איהם געבראנגט אין שפיטאל.

די ידיעה וועגען טויט פון דעם מולטי-מיליא-נער האט געמאכט א שטארקען רושם אין זשלין, וואו ס'געפינען זיך זיינע גרויסע פאבריקען און אויך אין דער גאנצער אומגעגענד. אין אלע פאברי-קען האט מען אפגעשטעלט די ארבייט.

באטא איז אלט געווען 56 יאהר.

דייטשע קאלאניסטן אין סאוויעט-רוסלאנד
האבען זיך צובונטעוועט געגען דער לאקאלער מאכט

ריגא, 12. (ספ. טעל.)
אין דער דייטשער אויבער-וואלגישער רעפוב-ליק האט אויסגעבראכען א גרויסער פויערישער בונט די סיבה פון אויפשטאנד איז געווען די שטעלונג פון דער לאקאלער סאוויעטישער מאכט. וועלכע האט בישט אנערקענט די נייע העקרעטען פון סטאלינען און מאלאטאוו'ן, וואס לאזען צו דעם פרייען האנ-דעל מיט אגראר-פראדוקטען.

אין א גאנצע רייה ועיאנען) האט די ג.פ.או. קאנפיסקירט די פראדוקטען וואס זענען געבראכט גע-ווארען פון די דייטשע קאלאניסטען אויפ'ן מארק און די פויערים זענען בעשולדיגט געווארען אין שפעקולירען מיט לעבענסמיטעל-ארטיקלען.

צוליב די דאזיגע רעפרעסיעס האבען די דייט-שע קאלאניסטען זיך צובונטעוועט און ס'קומען פאר פארמעלע שלאכטען צווישען די פויערים און די ג.פ.או.-אפטיילונגען.

בלוטיגע אונרוהען אין יאדאוו
3 פערזאן דערהרגעט, עטליכע פערוואונדעט

ווארשא, 12. (טעלעפאניש).
די שטאט-פערוואלטונג אין יאדאוו, ראדזימי-נער פאוויאט היבטער ווארשא האט זייט א געווויסער צייט געהעכערט די ראגאטקע-אפצאהלונגען פאר וואגענס וואס קומען אויף די מערק. די פויערים זע-נען פון דער העכערונג געווען שטארק אומצופריעדען און בעשלאסען נישט צו צאהלען.

נעכטען איבערפריה האט די פאליציי בעקומען א פעראדנונג נישט אריינצולאזען אין שטאט די וואגענס, וועלכע וועלען נישט בעצאהלען דעם ראגאטקע-אפצאהל, ווען פאר די ראגאטקע האבען זיך פערזאמעלט א גרויסע צאהל וואגענס איז ארויס דער סטאראסטא און ערקלערט אז געגען יעדען, ווער עס וועט נישט בעצאהלען, וועט צונויפגעשטעלט ווערען א פראטאקאל.

צווישען די פויערים האבען זיך גלייך געפינען אגיטאטארען און באלד דערויף איז אויף דער פאלי-ציי געפאלען א האגעל שטיינער, ס'זענען אויך גע-פאלען שאסען, איין פאליציאנט איז שווער פערוואונ-דעט געווארען, עטליכע לייכט.

די פאליציי האט געווארענט און דאן געשאסען אין דער לופט. ווען דער המון איז נישט אפגעטרע-טען איז געפאלען נאך א זאלפ, 3 פערזאן זענען דערהרגעט געווארען, 4 פערוואונדעט.

ענגלאנד קעהרט זיך אום צום גאלד-פאריטעט

לאנדאן, 12 (ספ. טעל.)
דער היינטיגער „דיילי העראלד" האט אפ-געדרוקט א סענסאציאנעלען קלאנג, אז דער גובער-נאטאר פון דער ענגלישער באנק האט אויסגע-דריקט זיין הסכמה צוריקצוקעהרען דעם גאלד סטאנדארט, דאס איז געשעהען נאך א פערשטענ-דיגונג מיט דער ענגלישער רעגירונג.

הופט ביי אונזערע אנאנסען-געבער

אמעריקא איז אויפגערעגט...
צוליב די געהיימע אפמאכען אין לאזאן
און דעריבער וויל זי נישט שטרייכען די מלחמה-חובות

לאנדאן, 12. (ספ. טעל.)
אין דער לאנדאנער פרעסע האט ארויסגערופען א בעאונרוהיגונג די ידיעה אז אין לאזאן זענען גע-שלאסען געווארען 4 געהיימע אפמאכען. דער ער-שטער איז צווישען ענגלאנד, פראנקרייך און איטא-ליע וועגען אפלעגען די ראטיפיקאציע פון לאזאנער אפמאך ביז דער צייט ווען אמעריקא וועט געבען הנחות אין די מלחמה-חובות פון די דאזיגע מלוכות.

דער צווייטער געהיימער אפמאך פערפליכטעט די דאזיגע מלוכות נישט צו שליסען קיין אפמאך מיט אמעריקא, וועלכער זאל זיין שעדליך פאר איינע פון די דאזיגע מלוכות.

דער דריטער און פערטער אפמאך איז נוגע די איטאליענישע און פראנצויזישע חובות אין ענג-לאנד.

ניו-יארק, 12. (ספ. טעל.)
די געהיימע אפמאכען וואס זענען געשלאסען געווארען אין לאזאן האבען ארויסגערופען אן אויפרע-גונג אין אמעריקא, סיי דער קאנגרעס סיי דער סע-נאט האט זיך אפגעזאגט צו געבען הנחות אין די צי-פערען פון די מלחמה-חובות.

70.000 בארג-ארבייטער שטרייקען אין בעלגיען

שטרייקענדע ארבייטער פאר דעם פאבריקס-בנין

געשטארבען זשילעט

דער אמעריקאנער ערפינדער פון ראזיר-מעסערלעך

DR. MED. J. ŁUBICZ
כירורג-ארטאפעד
פאלודניאווא 9, טעל. 183-17
קראנקהייטען פון די ביינער, געלענקען, פערקרימונגען פון די פלייצעס און גלידער
איינענע פראצאווניע פון זעמפליכע ארטאפעדישע אפאראטען ווי: ווקלאדקעס אויף פלאטפוסען, קינסטליכע הענד און פיס, גארסעטען א. אז. וו.
נעהמט אן פון 2.30 ביז 4.30 נאכמיטאג

„נייער פאלקסבלאט"

לאדז, 13 יולי 1932

וואס לערנען אונז די ווארשעווער פראצעסען?

די דריי סענסאציאנעלע פראצעסען, וואס זענען אקארשט פערענדיגט געווארען אין ווארשע, זועלען אוודאי געבען א סך שטאף דער פרעסע דערהויפט דער אפאזיציאנעלער.

מ'קען דאך נישט פערמאכען די אויגען אויפ'ן צד-השוה צווישען אלע דריי פראצעסען: אלע אנגעקלאגטע זענען סאנאציע-לייט און אלע זענען בעגאנגען מעשים תעתועים.

טאשעמקא, א ראטמאן אין ווארשעווער שטאטראט, איז געווען דער פיהרער פון א באנדע שאנטאזשיסטען אויף קערעצעלי, וועלכע האבען ארויסגעפרעסט געלד ביי די ארימע הענדלערס און די נישט פאלגזאמע האבען זיי געשלאגען און געפייניגט.

אין דעם ווארשעווער שכט-הויז האבען 2 אפגעזאגטע פראקעס דערשאסען דעם חזירניק געטער, אנ'ענדעק.

און אין ווארשעווער מאגיסטראט האט אנ'אפגעזאגטער בעאמטער, דער סטודענט קיאווסקי, אנ'אנגעהעריגער צום סאנאציע-לאגער, דערשאסען דעם דירעקטאר דעמבינסקי, אנ'ענדעק.

מ'דארף דא נישט קיין פלפולים, ווייל ס'איז אויפ'ן געריכט גאנץ בולט בעוויזען געווארען, אז די אלע שלעגערס און שיסערס האבען זיך געהאלטען פאר יחסנים צוליב זייער פאליטישען וועלט-בענעהם און האבען געהאפט, מיט'ן דאזיגען כוח בעפרייט צו ווערען פון אחריות.

די אפאזיציע וועט דארין זעהן די דעמאראליזירענדיגע פעולה פון דער „דיקטאטור" אין פוילען. זי וועט אויספיהרען, אז ווען מיר וואלטען אין פוילען געהאט א דעמאקראטישע ארדענונג, וואלט צו אזוינע שרעקליכע מעשים נישט געקומען.

קען מען די דאזיגע היפאטעזע אפלייקענען דורך ענגליכע משפטים, וואס קומען איצט פאר אין ניו-יארק, אין לאנד פון קלאסישען דעמאקראטיזם. די מעשה טאשעמקא ווערט דארט איבערגע'חזר'ט אין א פערגרעסערטער אמעריקאנער אויפלאגע. דארט ווערט דער שאנטאזש (רעקעט) אויף די האנדעלס-פלעצער געפיהרט אין אומגעהויערע מאסען, און ס'בעטייליגט זיך דארין די אפיציעלע מאכט, פונ'ם ווינקעל פאליציאנט ביז'ן שטאט-פרעזידענט וואקער, וואס איז גלייכצייטיג אויך רעגירונגס-קאמיסאר.

און נאכמעהר: אין יענעם לאנד פון פרייען ווארט, וואו די פרעסע האט פולע רעכט, צו קריטיקירען די רעגירונג, ציהען זיך שוין די דאזיגע שאנטאזש-פראצעסען חדשים לאנג און קיינער איז נאך נישט בעשטראפט געווארען; דער הויפט-פראקוראר האט שוין פארגעלייגט דעם גובערנאטאר, אפצוזאגען פון דעם פאסטען דעם שטאט-פרעזידענט, מ'הערט איהם אבער אין טראק, און די פארטיי פונ'ם פרעזידענט וואקער קלויבט איהם נאכאמאל אויף צו להכעיס דעם געריכט, וועלכען מ'בעשולדיגט אפען אין פארטייאישקייט.

אזא דעמאראליזאציע, ווי אין דער פרייער דעמאקראטישער אמעריקע, הערשט ביי אונז אלענפאלס נישט. די עפענטליכקייט וועט אוודאי בעקומען איהר סאטיספאקציע דערין, וואס די סאנאציע-מאכט האט נישט בלויז צוגעצויגען די אלע פערברעכערס פון איהר אייגענעם לאגער צו גריכטליכער אחריות, נאר זי האט זיי אויך גאנץ שטרענג בעשטראפט, ביז אייביגע תפיסה, וואס איז שוין איין טריט צו טויט-שטראף.

ס'איז אבער אך און וועה, אז פוילען דארף זיך פערגלייכען צו אמעריקע, וועלכע איז פון אייביג אן דורכגעפרעסען פון קארופציע, שאנטאזש און אלע ערגסטע געזעלשאפטליכע מידות, צי דער לאנד פון צונויפגעבלאפענע, וועלכע האבען נישט קיין טראדיציעס פון פרימיטיווער ערליכקייט, ווי די אייראפעאישע פויערים, פריצים און שטאטלייט.

ז'ער אמת איז, או דווקא דאס זעמאקראטישע לעבען, די ממשלה פון די פארטייען, האט ארויסגעבראכט דעם פארטייאישען עגאיזם, די פריווילעגירונג פון אייגענע מענשען און אלע שלעכטע קאנסעקווענצען, וואס קומען ארויס דערפון.

ווען די סאנאציע איז געקומען צו דער מאכט, האט זי טאקע מיט דער שארפסטער פערביטערונג געקעמפט געגען אט דער דערשיינונג. אבער אין וואס האט דער קאמף זיך אויסגעדריקט? אין ארויסווארפען פון א טייל ערטער די פריהערדיגע פארטיי-לייט און בעזעצען די פלעצער מיט „אנדערע". און אזוי איז מען ביסלעכווייז אליין געווארען א פארטיי, אנ'אומפארטייאישע פארטיי, און ס'איז שוין שווער צו דערקענען, וואו ס'ענדיגט זיך דער אידעאישער קאמף און ס'הויבט זיך שוין אן די אויסנוצונג פון דער אייגענער מאכט.

די פראצעסען האבען אויך בעוויזען, אז אין פוילען לעבט נאך די בלינדע טעמידע, וואס ווייס נישט פון פארטייאישקייט, זעהט נישט קיין מענשען, נאר צאהלט פאר מעשים.

זאל עס דינען ווי אנ'אנלערנונג פאר די אנדערע, וואס האלטען זיך פאר פריווילעגירט, וואס מיינען, אז זיי זענען די עכטע פאליאקען און אז פאר זיי איז דער שטראף-בוך נישט געשריבען געווארען.

די דאזיגע פראצעסען האבען זיך אריינגעשניטען אינ'ע סאמע שווערסטען קאמף, וואס בושוועט צווישען די פארטייען, אינ'ם קאמף פאר א שטיקעל ברויט, וואס איטליכע פארטיי וויל רייסען פאר איהרע אנהענגערס.

זאלען-זשע די פסק-דינים זיין אנ'אנווייז, אז פאליטיק האט מיט פרנסה קיין שום שייכות נישט, אז לגבי א שטיקעל ברויט זענען אלע בירגער פון לאנד גלייך, אהן אונטערשיד פון פארטיי און פון... נאציע.

ק. פ.

וויטאס איז זעהר אפטימיסטיש

ער גרייט זיך איבערצונעהמען די מאכט

דער פויערים-פיהרער וויטאס האט פערעפענטליכט אנ'ארטיקעל, אין וועלכען ער דערציילט וועגען די גרויסע ערפאלגען, וואס די פעראייניגטע פויערים פארטיי האלט איצט אפ אין איהר אנגעהויבענער ארגאניזיר-ארבייט.

— איך וויל נישט איבערטרייבען און וויל זיך נישט בעריהמען — שרייבט וויטאס — עס איז אבער א פאקט, אז די אפענסיווע פון מיין פארטיי שטייגט איבער אלץ, וואס איך האב ווען געזעהען אין מיין לעבען. עס איז גארנישט צו בעשרייבען דעם דראנג פון פויערים'טום צו ארגאניזירען זיך אונטער דער פאהן פון דער פויערישער פארטיי. הונדערטער און טויזענדער פויערים-פערזאמלונגען, דיסציפלין, געגענזייטיגער צוטרוי, טרייהייט צו די פיהרער פון דער ארגאניזאציע, מיילען ווייט וואנדערען די פויערים צו א דעמאנסטראציע. קיין שום שיקאנעס ווירקען נישט, פערקעהרט — זיי העלפען אונז נאך דערגרייכען בעסערע רעזולטאטען. א מיטינג אונזערס זאמעלט צונויף שוין נישט קיין הונדערטער נאר בפירוש טויזענדער פערזאנען. אויף א פערזאמלונג וואו איך טרעט אויף קומט זיך צונויף אנ'עולם פון מינימום 10 טויזענד פערזאן. אין זאמאשטש האב איך לעצטענס געהאט א מיטינג מיט'ן אנטייל פון 20 טויזענד פערזאן, אין לימאנאוו איז געקומען א באנדערע פון 1800 פערד מיט 32 טויזענד פערזאן. פאר די לעצטע 3 חדשים האב איך אליין געהאט מיטינגען מיט א פירטעל מיליאן מענשען.

צו קיין רעוואלוציע רוף איך נישט די פויערים און וועל זיי צו קיין רעוואלוציע נישט פיהרען. צו א רעוואלוציע וועלען זיי אבער געפיהרט ווערען דורך די, וועלכע ברעכען דאס געזעץ, דעמאראליזירען די שוואכע, קויפען אונטער און קארומפירען, זיי הרגענען ביי מענשען זייער כאראקטער און עהרע. איך שרעק זיך נישט פאר קיינעמס דראהונגען. איך וועל טון אלץ וואס דיקטירט מיר מיין פויערישע אפשטאמונג, נאציאנאלער געוויסען און מיין שטרעבונג צו א מעכטיגען פוילען, איך וועל בעזייטיגען אלע שטערונגען, וועלכע שטעלען זיך אונז אין וועג און וועל אלע מיינע כחות אנשטרענגען, כדי אויפצוועקען דעם פויער אין גאנצען לאנד, אויף צו פערטיידיגען זיך געגען אומגליק.

מיר ענדיגען איצט אונזער ארבייט אין גאליציען. דאס איז אנ'ארגאניזירונגס-ארבייט, וואס דאס גאנצע פאלק וועט אמאל אנערקענען און אפשאצען. פאר אונזער ארבייט בעקומען מיר פון קיינעם קיין גראשען נישט. זאמאשטש איז ביי אונז געווען א טויער. וועלכער וועט אונז אריינפיהרען אין קאנגרעס-פוילען, דערנאך וועלען מיר אריין אינוואהלין און פאדאליען, פון דארט אויף די קרעסען און קיין ווילנא, וואו מיר האבען א דאנקבארען באדען פאר אונזער ארבייט אין א ברייטען מאסשטאב, מיר וועלען פערשטארקען פויזען אין דאן שלעזיען, אלע אונזערע דעפוטאטען זענען אנגאזשירט אין דער ארבייט, מיר זיצען נישט מיט פערלעגטע הענד, יונג און אלט — אלע טוען וואס נאר זיי קענען, מיר זענען אין דער בעסטער האפנונג, אז מיר וועלען זיגען. די וועלכע מען רייסט פון אונז אפ און די וועלכע ענטלויפען פון אונז, איבער זיי אלע וועלען מיר אריבערגעהען צו טאג-ארדנונג און אונזער בעוועגונג וועט זיי אפשווענקען פון דער אויבערפלאך גלייך ווי זיי וואלטען קיינמאל נישט עקזיסטירט.

עס קומט באלד א צייט, ווען מיר וועלען אלע פריי אפעטעמען, דער דאזיגער מאמענט וועט קומען פיל פריהער ווי עמיצער מיינט.

וויטאס איז זעהר אפטימיסטיש. מיר בענקען גארנישט נאך די צייטען, ווען וויטאס זאל רעגירען

דייטשע יודען ערב די וואהלען צום רייכסטאג

פאר דעם ענטשיידונגס-קאמף אין דייטשלאנד

מיר שטעהען שוין קוים פיר וואכען פאר די וואהלען צום דייטשען רייכסטאג, אומעטום גרייט מען זיך צום ענטשיידענדען טאג, דעם 31 יולי.

ביי די איצטיגע וואהלען, וועלען די יודען אין דייטשלאנד שטעהן פאר א גאר שווערער פראגע, זיי וועלען זיך מוזען ענטשליסען, מיט וועלכער פארטיי זיי האבען צו געהן, פאר וועלכער פארטיי זיי האבען צו שטימען, די דאזיגע דעציזיע איז דאס מאל נישט אזוי לייכט אנצונעמען.

פאר דער מלוכה-פארטיי האבען די יודען דאסמאל א קליינעם אינטערעס, ווייל די פארטיי וואס איז פריהער פון די יודען אונטערשטיצט געווארען האט די יודען פולשטענדיג ענטוישט טויזענטער יודישע שטימען זענען, דורך דער טאקטיק פון דער פארטיי, פאר איהר פערלוירען געגאנגען. אין די יודישע קרייזען איז פערהאן א טענדענץ, אז מען זאל נאר דעמאלס אונטערשטיצען די מלוכה-פארטיי, ווען זי וועט זיך פערבינדען מיט אנדערע דעמאקראטישע פארטייען.

אויך די דייטשע פאלקס-פארטיי וועט זיך דאסמאל נישט קענען רעכענען מיט די יודישע שטימען. ווייל די פאלקס-פארטיי האלט זיך איצט אין פערבינדען מיט די דייטש-נאציאנאלע, וואס זייער פראגראם איז נישט ווייניגער אנטיסעמיטיש, ווי דער היטלער-פראגראם.

וועגן דעם צענטרום-פארטיי איז אויך נישטא וואס צו רעדען, ווייל אויב היטלער זאל האבען א זיג בעת די וואהלען, וועט דער צענטרום זיכער אונטערשטיצען א היטלערישע רעגירונג.

מען ווייסט היינט אין דייטשלאנד און מען דערווארט, אז די קומענדיגע רעגירונג וועט זיין א פערבינדונג פ'ן היטלערן מיטן צענטרום.

איצט שטעהען די יודען פאר א שווערער פראגע, וואוהין זאלען זיי זיך איצט ווענדען? מיט וועמען זאלען זיי זיך פערבינדען? ס'האלט דערביי, אז די יודען זאלען ווערען אנגעוויזען פון זיך אליין. דאס וואס די יודען אין פוילען, טשעכיען, עסטרייך און רומעניען האבען זיך שוין לאנג דערווארט מיט יאהרען צוריק, האבען זיך היינט ערשט דערוואוסט די דייטשע יודען. זיי זעהען איצט די נויטיגקייט פון א נאציאנאלער יודישער ליסטע, נאר א יודישע פערטרעטונג קען פערטיידיגען די יודישע אינטערעסען אין דייטשען רייכסטאג. די פיהרונג געהער איצט צו די ציוניסטען.

די יודישע בעפעלקערונג האט נישט קיין ספעציעלען מאטיוו צו זיין געגען דער איצטיגער רעגירונג פון פאן-פאפען, די דאזיגע רעגירונג האט אפילו בנוגע די יודען נישט אפגעגעבען קיין שום ערקלערונג, אבער מען ווייסט, אז די רעגירונג האט נישט קיין ספעציעלען אנטי-יודישען כאראקטער. דאס איז אבער נישט אויף קיין לאנגער צייט, ווייל פאן-פאפען איז אפהענגיג פון די נאציאנאל-סאציאליסטען, און ווייל ביז איצט איז קיין רעגירונגס-ערקלערונג בנוגע יודען נישט געווען, נעמט מען אן, אז די פאפען-רעגירונג וויל די פראגע בכלל נישט בעריהרען. די יודען וועלען דעריבער די קומענדיגע וואך שיקען א ספעציעלע דעלעגאציע צום פרעזידענט הינדענבורג און הערען, וואס ער האט צו זאגען וועגען דער יודען - פראגע אין דייטשלאנד.

אויב ס'איז אפילו אמת אז אין דייטשלאנד קען מען זיך נישט רעכענען מיט קיין פאגראמען, ווי מ'האט דאס געזעהען אין אונזערע לענדער, די איצטיגע געשעהענישען זענען נאך קליינע אנפאלען, אבער מ'קען היינט נישט וויסען, צי פון די קליינע אנפאלען קען זיך נישט אויסטיילען אנ'אמתער פאגראם.

די שאנד פון דער מענשהייט

גראף קודענהאווע-קאלערגי וועגען אנטיסעמיטיזם

אין היינטיגע צייטען פון מענשען און פעלקער-שנאה, וואס לאזט זיך דערהויפט פילען דעם אייביג-גערודפטען יודישען פאלק, איז כדאי צו פערצייכענען יעדען ארויסטריט, וואס האט דעם אויפריכטיגען ציל צו פעראורטיילען די אומבעגרינדעטע פינסטערע שנאה צו יודען.

אזא איידעלער ארויסטריט איז דאס בוך פון גראף קודענהאווע-קאלערגי דער אויטאר פון דער אידעע פון „פעראייניגטע אייראפעאישע שטאטען" דער פרינציפ פון יושר און גערעכטיגקייט.

וועגען דעם דאזיגען ווערק שרייבט די בעריהמטע דענישע שריפטשטעלערין קארין-מיכאעליס:

„דאס בוך, וועגען וועלכען איך וויל איצט רעדען, טאר קיין דענקענדער מענש נישט דורכלאזען; ווען איך האב דאס בוך געלייענט, האט מיר דאס הארץ געקלאפט לעבעדיגער, עס איז מיר געווארען פרייליכער און לייכטער; די אלע נארישקייטען און פערברעכענס, וועלכע מען האט אויף דער וועלט א נאמען געגעבען „אנטיסעמיטיזם". זענען אין בוך צעשמעטערט געווארען. דאס דאזיגע בוך ענטהאלט אין זיך דעם אמת און קיין זאך קען איהם נישט ביישטיין".

גראף קודענהאווע, וועלכער האט אנגעשריבען דאס דאזיגע בוך, איז נישט קיין יוד; ער איז געווען אנ'עסטרייכישער אריסטאקראט, א דיפלאמאט, קאטאליק און קאנסערוואטיסט; אבער כדי צו קענען זיין יושר'דיג איז ער געווארען א געלערנטער; ער האט זיך אויסגעלערנט פרעמדע שפראכען און זיך בעקענט מיט פרעמדע קולטורען און רעליגיעס; און אזוי ארום איז ער געקומען צום יודישען פראבלעם; זייענדיג לכתחלה אנ'אנטיסעמיט, האט ער בעשלאסען צו דערגיין די סודות פון אנטיסעמיטיזם, און אין מיט'ן פון דער דאזיגער ארבייט איז געקומען ביי איהם די איבערקעהרעניש; זי איז ארויסגעדרונגען פון די טיפקייטען פון זיין נשמה; געוויסענהאפט און לאגיש שטעלט דער אויטאר פעסט, אז מיליאנען מענשען האבען אין פערלויף פון הונדערטער יאהרען זיך איינגעגלויבט אין די נידערטרעכטיגע שקרים, וועלכע זיי האבען איבערגענומען בירושה; דאס האט געדויערט אזוי לאנג, ביז מען האט דעם שקר דערהויבען צו דער ריי פון א לעבענס-אמת.

דער יודישער מיט אין משך פון לאנגע דורות פון פערפאלגונגען איז אזוי מעכטיג און אזוי ריהרענד, אז דאס מוז ארויסרופען די גרעסטע פערוואונדערונג; אין מיטעלאלטער האט מען זיי געצוואונגען צו לעבען אין אפגעזונדערטקייט און צו עקזיסטירען אין א צושטאנד פון שענדונג פון זייער מענשליכען כבוד; מען האט זיי אפגעזאגט אין זייער רעכט צו בעארבייטען ערד און אויסצופיהרען מלאכ'ה; עס איז קיין זאך נישט געבליבען, ווי נאר דער האנדעל; ווען אלס סוחרים האבען זיי פערדינט געלד, האט מען זיי דאס געלד צוגענומען און זיי פערטריבען; און אזוי האט מען זיי געטריבען דורך אלע לענדער; זיי האבען געשטעלט א פאסיווען ווידערשטאנד; זיי זענען געווארען מארטירער; אבער פון זייערע אידעען האבען זיי זיך נישט אפגעזאגט.

שטיצט זיך די יודישע רעליגיע אויף דעם פרינציפ „ואהבת לרעך כמוך"!

גראף קודענהאווע אלס אמת'ער אריסטאקראט און אויפריכטיגער קריסט וויל מיטהעלפען צו עראבערן פאר דעם גערודפ'טען יודישען פאלק פולע רעכט אין דער גאנצער וועלט; ער רעדט נישט וועגען יודישע גאונים, טאלענטען, וועגען יודישע מעצענאטען און יודישע נביאים; ער רעדט וועגען ארימע מענשען, וועלכע מוזען ווערען שלעכט, ווייל מען בעהאנדעלט זיי שלעכט און וועלכע קענען זיין גוטע, ווען מען זאל זיך צו זיי בעציהען מיט יושר".

טערקישע פרויען, פריי פון שלייער, האָבען אויפגעלעבט זייער לאַנד

קעמאַל פאַשאַ׳ס גרויסע פערדינסטען פאַר טערקיי זענען איהם בייגעשטאַנען אין זיין קאַמף געגען דער פרויען־שקלאַפעריי

דריי גרויסע מדינות האָבען דורכגעמאַכט קאָלאָסאַלע איבערקעהרעניששען זינט דער וועלט־מלחמה: רוסלאַנד, טערקיי און איטאַליען.

דער טערקישער דיקטאַטאָר קעמאַל פאשא, האָט בעוויזען צו לייגען זיין האַנד אויף דער טערקישער פאַמיליע, און אָפשאַפען די אייביגע הערשאַפט פון מאַן איבער דער פרוי, און אַלע טערקען האָבען איהם ליב; ער האָט אָפגענומען די ערציהונג פון דער יוגענד ביי דער מאַכמעדאַנישער קירך, האָט אינגאַנצען בעזייטיגט די קירך פון וועלכער עס איז מאַכט אין טערקיי, און דאָך איז ער דער חשוב׳סטער מענש אין דער גאַנצער מאַכמעדאַנישער וועלט; ער האָט געצוואונגען דאָס גאַנצע פאָלק צו געהן אין חדר עטליכע חדשים, אויסצולערנען זיך שרייבען טערקיש מיט דעם לאַטיינישען אַלפאַבעט, האָט אַרויפגעלייגט שווערע שטראָפען אויף יענע, וואָס האָבען דעם אַלטען אַלפאַבעט בענוצט, און קיינער האָט געגען דעם גאָרנישט געזאָגט.

ווען ער האָט פערבאָטען די אַלטמאָדישע „פעסקע״. און האָט איינגעפיהרט דורך אַ דעקרעט אַז אַלע טערקישע מאַנסבילען זאָלען טראָגען אייראָפּעאישע קאַפּעלושען און היטלען, האָט ער דעם אָנהויב געמאַכט מיט אַ רעדע צו די איינוואוינער פון דער פאַנאַטישסטער שטאָט. דאָך האָט קיינער נישט געוואָגט צו מאַכען אַפילו דאָרטען אַן אָנפאַל אויף איהם, כאָטש ער בעוועגט זיך פריי איבער׳ן לאַנד אַהין אַ וואַהין. אין זיין אָפיציעלער וואוינונג האָט ער וועניגער ווי אַ האַלבען טוץ דינער, און מען קען גרינג צוקומען צו איהם.

אַ בליק אויפ׳ן לעבען אין טערקיי איצט, ווייזט וואָס פאַר אַ ראַדיקאַלע ענדערונגען ער האָט איינגעפיהרט, אין די קאַרגע צעהן יאָהר זינט ער האָט פאָרמעל פערנומען די מאַכט. אויפגעוואַקסען איז ער שטערן טאַקע מיט 13 יאָהר צוריק, ווען ער, אַ גענעראַל אין דער טערקישער אַרמיי, אַ קאָמאַנדיר אויפ׳ן גאַליפּאָלי פראָנט אין וועלט קריג, האָט איגנאָרירט דעם סולטאַנס רעגירונג אין קאָנסטאַנטינאָפּאָל, וואָס האָט זיך אונטערגעגעבען צו די עלאַיס. דאָס האָט ער אויסגענוצט די פערמאַטערטקייט פון די עלאַיס צו מאָביליזירען אַ טערקישע אַרמיי, האָט צוקלאַפּט די גריכען, און האָט געצוואונגען די עלאַיס אין לוזאַן, אין 1913, אונטערצושרייבען אַ שלום, וואָס האָט די טערקען צוריקגעקעהרט פאַקטיש זייער אומאָפּהענגיגקייט.

פונדעסטוועגען האָט דער „גאַזי״ (דער זיגער) געוואַרט עטליכע יאָהר ביז ער האָט זיך ענטשלאָסען אַראָפּצוואַרפען דעם לעצטען סולטאַן פון טראָן, מאַכען אַ סוף אויך צו זיין [illegible] הערשאַפט אַלס קאַליף פון אַלע מאַכמעדאַנער, אין דער וועלט, און איינפיהרען אַ רעפּובליק. זינט דאַן זענען נאָך קיין פולע צעהן יאָהר נישט פאַראַר־בער. דאָך האָט ער בעוויזען, אָנהויבענדיג מיט אָפּשאַפען דעם האַרעם, דעם שלייער, אויף פרויען אין גאַס, פיל ווייבעריי און די רעכטלאָזיגקייט פון די פרויען, און האַלט שוין ביי אַן׳אינדוסטריעלע בענייאונג און קאָמערציאָנעלער אויפלעבונג פון זיין מדינה, וואָס האָט זיך געמאַטערט אונטער אַ רעזשים פון פוילעבצעריי און כאַבאַר פון קאָנסטאַנטינאָפּאָל און אַ שוידערליכער אָרימקייט איבער׳ן לאַנד.

די היינטיגע טערקישע פרוי — אויב זי געהערט צום פערמעגליכען קלאַס — שטעהט נאָך אַלץ אויף שפּעט. נאָר אנשטאָט דעם, וואָס אַמאָל פלעגט זי אָפּשטופען דעם טאָג אין האַרעם, שטאָפען זיך מיט נאַשעריי, ווערען גיך פעט און אַלט, פוצענדיג זיך פאַר איהר הער און געביטער, איז זי איצט אַ פרייער מענש, ווי די פרוי אין אייראָפּע. זי איז איצט מעהר געבילדעט ווי איהר שוועסטער פון צעהן יאָהר צוריק. זי קליידעט זיך אַזוי מאָדערן ווי די פרוי פון די פאָרטגעשריטענסטע לענדער. ביי דעם מאַן איז זי די איינציגע ווייב, און נישט איינע פון אַ גאַנצען האַרעם, זי איז פריי, זי בענוצט זיך מיט איהר פרייהייט צו בעזוכען פריינד, געהן אין טאַנץ־פּלעצער, פערברענגען ביי פערוויילונגען. און אויב דער מאַן איז זיך־ער נישט געטריי, קען זי קריגען אין געריכט אַ גט, אנשטאָט דעם, וואָס אַמאָל האָט אַ טערק געקענט פּשוט אַרויסטרייבען זיין ווייב, ערקלערענדיג פאַר צוויי עדות, אַז זי געפעלט איהם מעהר נישט.

אַמאָל פלעגט די בילדונג פון אַ יונגעל אָנהויבען זיך צו 10 יאָהר. די ערציהער זענען געווען פאַנאַטישע גייסטליכע, וואָס פלעגען לערנען נישט מעהר ווי דעם קאָראַן, און אָנשטאָפּען די שילער מיט אַ ווילדען האַס צו אַלע אומגלויביגע.

דאָס איצטיגע שול־סיסטעם מיהט זיך צו געבען דער טערקישער יוגענד אַן׳ערציהונג, וואָס זאָל זיי צופּאַסען צו לעבען אין דער ציוויליזירטער צייט און געניסען פון אַלץ, וואָס ציוויליזאַציע פערמאָגט.

35 טויזענד שול־קינדער אין דייטשלאַנד

ווערען גענומען כסדר אויף אַ שפּאַציר־אַעראָפּלאַן דורכ׳ן דייטשען בילדונגס־מיניסטעריום

לודוויג פולדע,

דייטשער דיכטער 70 יאָהר אַלט.

אַלס רעזולטאַט פון דער נייער אָרדנונג זענען די פויערים איצט פיל בעסער־אָפּ, ווי זיי זענען געווען, ווען עס איז אין די צייטען פון די סולטאַנען. געשעפטען האָבען אויפגעלעבט. און אויך אין די שטעט איז די אָרימקייט נישט אַזוי דריקענד ווי אַמאָל. הערצו איז דער טערקישער בירגער נישט אונטערוואָרפען אונטער דער הערשאַפט פון די סולטאַנישע כאַבאַרניקעס.

פאָרמעל האָבען טערקישע פרויען שטים־רעכט נאָר אין לאָקאַלע וואַהלען, זיי פערנעהמען אַלערליי אַמטען, אַפילו ריכטער־שטעלעס, אָבער וועהלען פאַרלאַמענט מיטגלידער קענען זיי נאָך נישט. מען ריכט זיך אָבער, אַז אויך די דאָזיגע בעגרענצונג איז אַ צייטווייליגע, ווייל דער „גאַזי״ וויל אויסוואָרצלען אַלע אומגלייכהייטען פון פרויען און מענער אין זיין מדינה.

מען דערצעהלט וועגען זייבעם אַנ׳אויפטו, וואָס האָט געמאַכט אַ סוף צו געזעלשאַ[illegible] אָפּטיילונג פון פרויען און מענער. אַ פרוי פון איינעם פון זיינע מיניסטאָרען האָט געהאַ[illegible] איינגע[illegible]ט פערוויילונגען פאַר איהרע חבר׳טעס, צו וועלכע זי פלעגט אַפילו איהר מאַן נישט אײַ[illegible]ען, האָט קעמאַל פאשא גענומען איין מאָל זיין גאַנצען קאַבינעט און איז צו אַזאַ פערוויילונג געקומען, אומגעבעטען, ער האָט דעם מיניסטערס ווייב גוט אויס־גע׳מוסר׳ט, און הערמיט געמאַכט אַ סוף צו אַלטען איינפיהר פון בעזונדערע פערוויילונגען. איצט קומען שוין נישט פאָר אַ פערוויילונג אין טערקיי. וואו מענער און פרויען זאָלען נישט פערברענגען אינאיינעם, ווי גלייכע מענשען.

א. בירגער.

Dr. Z. Rakowski

ספּעציאַליסט פאַר אוירען־, נאָז־, האַלז־ און לונגען־קראַנקהייטען

11־טע ליסטאָפּאַד 9

(קאָנסטאַנטינער), טעלעפאָן 127-81

שפּרעכשטונדען פון 10—12 און 5—7, נעהמט אויך אָן לעטשניצע זגערושער 17 פון 10—12.

קאַן אַ פרוי גליקליך זיין, ווען זי האָט אַ בעריהמטען מאַן?

די פרוי פון מאָרים שעוואַליע, דעם בעריהמטען אַקטיאָר, דערצעהלט ווי אַזוי זי האַלט איהר מאַן צוגעבונדען צו זיין פרוי און היים

מאָרים שעוואַליע איז היינט־צו־טאָג דער בערימטסטער אַקטיאָר דאָס איז אָהן צווייפעל. עס זענען זיכער דאָ אַ סך גרעסערע קינסטלער פאַר איהם. אָבער קיינער פון זיי איז נישט אַזוי איינגעבאַקען אין האַרצען פון דעם ברייטען עולם, ווי דער דאָזיגער פראַנצויזישער יונגערמאַן.

קיינער — אַזוי ווערט בעהויפּט — בעקומט נישט אַזוי פיל בריף יעדען טאָג, ווי שעוואַליע; בריף פון ביידע געשלעכטען און פון פערשידענע מענשען. מאַסען פון די בריף זענען דורכגענומען מיט׳ן ריח פון פּערפום און זיי קומען פון סענטימענטאַלע יונגע פרויען, וואָס דריקען־אויס זייער בעגייסטערונג פאַר דעם קינאָ־קינסטלער, און פיל פון די יונגע פרויען זענען גרייט זיך אָפּצוגעבען דעם דאָזיגען מענשען מיט לייב און לעבען. עס איז גענוג, אַז ער זאָל געבען איין וואונק צו ווערען נישט איז נפון דעם צאַרטען געשלעכט און מען זאָל פאַלען צו זיינע פיס.

פרעגט זיך אָבער: ווי פיהלט די פרוי פון דעם דאָזיגען מענשען? וואָס האָט זי צו זאָגען וועגען דעם? ליידט זי? איז זי שטענדיג אומעטיג, פערזאָרגט און אין איין מורא, אַז זי וועט פערלירען איין איינציג שעהנעם טאָג איהר בעריהמטען מאַן? און ווי געהט דער פאַמיליען־לעבען פון די דאָזיגע מענשען? לעבט מען צווישען זיך בשלום אָדער עס קומען פאַר קריגערייען, געוויינען, ווי עס פיהרט זיך געוועהנליך אין דער אַרטיסטישער און אויך אין דער נישט־אַרטיסטישער וועלט אַזוי אָפט?

[illegible] — ראַהאַ אַ ווע טעל: [illegible] נישט דעם דאָקטאָר נאָר דעם קראַנקען ווי ער פיהלט און אַזוי האָט טאַקע געטון אַנ׳ענגלישער זשורנאַל, האָט דער זשורנאַל געשיקט זייבעם אַ פערטרעטער צו מאַדאַם שעוואַליע, זי זאָל דערצעהלען פאַר דער וועלט וואָס זי מוז זיך אויסשטעהן פון איהר בעריהמטען מאַן און וואָס זי טוט, כדי איהם איינצוהאַלטען, ער זאָל נישט אַנטלויפען מיט קיין אַנדערע, אַ שעהנערער פאַר איהר, און די פרוי פון דעם בעריהמטען אַקטיאָר האָט גערן דערצעהלט, וואָס זי האָט דורכצומאַכען.

אָבער פריהער פאַר אַלץ אַ פּאָר ווערטער וועגען מאַדאַם שעוואַליע אַליין.

דער מיידעלשער נאָמען פון מאַדאַם שעוואַליע איז געווען איווואָן וואַליי. אַזוי האָט מען זי געקענט אין דער אַרטיסטישער וועלט, ווייל זי האָט בעלאַנגט אַהין, זי איז געווען אַ פּראָפעסיאָנעלע טענצערין, און דערצו טאַקע זעהר אַ שעהנע פרוי, זי האָט געהאַט אַ סך פערעהרער, און שעוואַליע האָט איהר אויסגעכאַפּט.

מאַדאַם שעוואַליע האָט אין דער אמת׳ן אַ סך מקריב געווען פאַר איהר מאַן. דאָס ערשטע און וויכטיגסטע וואָס זי האָט איינגעזעהען איז, אַז ווען ביידע, דער מאַן און די פרוי, געהען צוזאַמען פון דערהיים, ווען זיי גיבען זיך אָפּ מיט זייער קונסט אָדער זייערע פּראָפעסיעס, ווערט די היים נישט קיין פּלאַץ פאַר פערגעניגען, פאַר אַ מנוחה. ס׳איז נישטאָ יענע בעקוועמליכקייט וואָס עס פאָדערט זיך פאַר׳ן מענש, וועלכער פיהרט אַנ׳אָנגעשטרענגטען לעבען. דאָס האָט די פרוי פון דעם בעליבטען אַקטיאָר גלייך פערשטאַנען, און זי האָט זיך אָפּגעזאָגט אַבסאָלוט פון איהר בעליבטער קונסט. זי האָט אויפגעגעבען דאָס טאַנצען און איז געוואָרען אַ הויז־פרוי אין זעט פיהלען זיך פון דעם וואָרט.

— עס איז מיר געווען שווער צו שיידען זיך פון דעם, פאַר וועלכע איך האָב מיך מקריב געווען פון מיינע קינדער־יאָהרען אָן. דאָס טאַנצען איז פאַר מיר געווען אַ בויטהוענדיגקייט. אָבער איך האָב דאָך איינגעזעהען, אַז עס איז בעסער איך זאָל זיין אינדערהיים און זעהן, אַז אַלץ זאָל זיין בעזאָרגט אויפ׳ן בעסטען אופן, אַז ווען מיין מאַן קומט אַהיים זאָל ער אַלץ געפינען צוגעגרייט, און נישט נאָר דאָס, נאָר ער זאָל אויך טרעפען אַ פריינטליך פנים, וואָס זאָל איהם פערלייכטערען צו טראָגען די שווערע זאָרג, וועלכע עס מוז טראָגען יעדער קינסטלער וואָס פיהלט אַ שטיקעל פעראַנטוואָרטליכקייט פאַר זיין אַרבייט.

און שעוואַליע איז [illegible] פעראַנטוואָרטליכער מענש. דאָס בעשטעטיגט זיין פרוי, וועלכע קאָן איהם נישט נאָר פון דער ביהנע, נאָר טאַקע פון איהר אינטימען לעבען מיט איהם.

דער שעוואַליע, וואָס מ׳טרעפט אין זיין היים, איז אַנ׳אַנדערער ווי דער וואָס ערשיינט אויפ׳ן פילם. אין זיין היים איז ער רוהיג און אָפּט פערטראַכט. ער איז שטענדיג פערטון אין זיין אַרבייט. ער ווערט פערטיג מיט איין בילד, פאַנגט ער אָן באַלד פּלאַנעווען אַנ׳אַנדערעס. ער זאָרגט זיך וועגען די מיטלען ווי אַזוי צו מאַכען עס פאַר אַנ׳ערפאָלג, אַז דער עולם זאָל עס אויפנעהמען גוט און עס זאָל אַריינטראָגען גענוג געלט צו דעקען די אויסגאַבען און נאָך קריגען די נויטיגע פּראָפיט״״

אַלס טרייע פרוי זוכט אָבער מאַדאַם שעוואַליע אַראָפּצונעהמען די משא פון איהר מאַנ׳ס אַקסלען. זי איז פריינטליך, זי איז אַלעמאָל גוט אויפגעלייגט און זי זעהט, אַז ער זאָל זיין צופרידען, אַז ער זאָל זיין גליקליך אין זיין היים.

— און איך פיהל זיך גליקליך מיט מיין ראָלע, ווייל איך ווייס, אַז מיין מאַן גיט אַ סך גוטע, פרעהליכע און אנגענעהמע מאָמענטען צו הונדערטער טויזענדער מענשען. און ווען איך מאַך איהם פיהלען גוט, ווען איך טראָג־ביי צו זיין גוטער שטימונג, אַז ער זאָל קאָנען אַרבייטען מיט גענוג ענערגיע, פריי פון זאָרגען און אונאָנגענעהמליכקייטען, דאַן מאַכט ער מיר שמחה, אין עס קומט אויס ווי איך אַליין וואָלט געשאַפען עפּעס וויכטיגעס, גרויסעס.

אויף דער פראַגע, וואָס זי פיהלט ווען זי זעהט די מאַסען בריף, וואָס בעקומען זיך פאַר׳ן מאַן פון אַ סך יונגע פרויען, האָט פרוי שעוואַליע ערקלערט, מיט אַ גוטמוטיגען שמייכעל, אַז דאָס קימערט איהר נישט און, אַז דאָס קומט ביי איהר אויס גאַנץ נאַטירליך, וואָרום אויב זי האָט ליב איהר מאַן, אויב זי זעהט־איין, אַז ער איז אַ וואונדערליכער מענש, טאַ, פאַרוואָס זאָלען עס אַנדערע נישט זעהן און איהם נישט ליבען?

און אַלס קלוגע פרוי פערשטעהט מאַדאַם שעוואַליע צו מאַכען איהר היים אנגענעהם פאַר איהר מאַן. זי ווייס, אַז ער איז שטענדיג פערטון אין זיין אַרבייט, שטענדיג פערזאָרגט. לאָזט זי נישט צו, אַז די געשפּרעכען זאָלען זיך דרעהען אַרום די קינאָס.

— מיר רעדען וועגען גאַנץ אַנדערע זאַכען, וואָס אינטערעסירען איהם און איך זוך איהם צו מאַכען לוסטיג, ער זאָל פערגעסען זיין זאָרג אויף אַ ווייל.

—:XX:—

פאַר אונזערע קינדער

ווערכענטליכע ביילאגע פון „נייעם פאלקסבלאט"

דער רעגען

דער הימעל בעדעקט מיט וואָלקענס,
די לופט איז שטיקענד הייס;
אין גאַס עס שפּילען קינדער,
עס גיסט פון זיי דער שווייס.

עס בלאָזען שטאַרקע ווינטען,
עס דונערט און עס בליצט;
צולויפען זיך די קינדער,
אַ שטאַרקער רעגען גיסט.

הערשעל פאַרגמאַן.

רבי עקיבא

אין ירושלים האָט געוואוינט אַ רייכער יוד. צווישען זיינע דינער איז געווען איינער אַ פּאַסטוך מיט'ן נאָמען עקיבא. ער איז געווען אָרים און נישט געלערנט. רחל, די טאָכטער פון דעם רייכען מאַן, האָט זיך פערליבט אין דעם אָרימען פּאַסטוך און מיט איהם חתונה געהאַט.

ווען רחל'ס פאָטער האָט דאָס דערהערט, האָט ער עקיבא'ן אַרויסגעטריבען פון זיין הויז. איז רחל מיט איהם מיטגעגאַנגען און זי האָט צוגערעדט עקיבא'ן ער זאָל געהן אין אַ שטאָט פון יודישע געלערנטע און לערנען תורה.

24 יאָהר האָט עקיבא געלערנט אין דער ישיבה און איז געוואָרען אַ גרויסער געלערנטער און געהאַט 24 טויזענד תלמידים.

ווען עקיבא איז געוואָרען גרויס און בעריהמט האָט ער בעשלאָסען זיך אומקעהרען אין ירושל ם. אַז רחל'ס פאָטער האָט דערהערט, אַז אַ גרויסער געלערנטער קומט קיין ירושלים, איז ער אַרויס־געגאַנגען איהם באַגעגענען. ווען ער האָט דער־זעהען, אַז דאָס איז זיין איידים עקיבא, איז ער גע־פאַלען צו זיינע פיס און איהם געבעטען, ער זאָל איהם מוחל זיין.

עקיבא איז געוואָרען אַ גרויסער פיהרער ביי יודען. איינמאָל האָט דער רוימישער קעניג פער־באָטען יודען צו לערנען תורה. עקיבא האָט דעם פערבאָט נישט געפאָלגט, און ווען די רוימער האָ־בען געפונען עקיבא לערנענדיג תורה, האָבען זיי איהם געפייניגט ביז ער איז געשטאָרבען.

פנחס גאָלדשמיט.

דאָס שוסטער'ל

זיצט אַ שוסטערל,
קלאַפּט ער אַ פלעקעלע;
קלאַפּט און אַרבייט
מיט זיין העקעלע.

זיצט אַזוי דאָס שוסטע־ל
און האַמערט מיט זיין העקעלע;
קומט צו איהם אַריין אַ פרוי
מיט שיכעלעך אַ פעקעלע.

זיצט אַזוי דאָס שוסטערל,
אַרבייט מיט געפיהל;
מיט זיך, מיט זיך, אַרבייט פלייסיג,
אַרבייט אין דער שטיל.

חיים זייגער

דער חכם און דער נאַר

אַמאָל זענען געווען צוויי פריינד. איינער איז געווען אַ חכם און דער צווייטער אַ נאַר.

איינמאָל זענען די צוויי פריינד געגאַנגען אויף אַ שמאָלען וועג, און ס'איז צוגעפאַלען די נאַכט.

זאָגט דער חכם: „עס ווערט שפּעט און איך בין מיד. איך וועל זיך אַוועקלייגען ביי דער זייט פון וועג שלאָפען".

זאָגט דער נאַר: „און איך וועל זיך לייגען אין מיטען וועג".

זאָגט דער חכם: „וואָס איז דער שכל? אויב אַ וואָגען וועט אַנקומען וועט ער דיך דאָך איבער־פאָהרען".

האָט דער נאַר גאַר נישט געענטפערט און זיי זענען ביידע אַנטשלאָפען געוואָרען. דער נאַר אין מיטען וועג און דער חכם ביי דער זייט פון וועג.

פאַרטאָג איז אָנגעפאָהרען אַ וואָגען. דער טריי־בער האָט געזעהען עפּעס ליגט אין וועג, האָט ער זיך פערקערעוועט אָן אַ זייט און איבערגעפאָהרען דעם חכם.

ווען דער נאַר איז אויפגעשטאַנען פון שלאָף און האָט געזעהען, אַז דער חכם איז אָנ'איבער־געפאָהרענער, האָט ער געזאָגט: „וואָס טויג מיר חכמה, אַז אַ חכם האָט קיין מזל נישט".

אורוועגג שרייבער.

ווער עס טיילט נישט אָפּ פון זיין פערמעגען צו אָרימע, ווערט אַליין פעראָרימט

(פון מדרש)

אַ מענש האָט אַמאָל בעאַרבייט פלייסיג זיין פעלד און איז רייך געוואָרען.

און פון דער תבואה, וואָס דאָס פעלד האָט יעדעס יאָהר אַרויסגעגעבען האָט דער מענש אָפּ־געגעבען אַ צעהנטעל־טייל (מעשר) פאַר אָרימע.

אַזוי האָט דער מענש זיך געפיהרט זיין גאַנ־צען לעבען.

און ווען ער איז אַלט געוואָרען און האָט שוין געהאַלטען ביים שטאַרבען, האָט ער צוגערו־פען זיין זוהן, און האָט איהם אַזוי געזאָגט:

— מיין זוהן, זאָלסט אָפּהיטען דאָס פעלד און עס בעאַרבייטען געטריי, וועסטו פון דעם רייך ווערען אַזוי ווי איך. נאָר אַ צעהנטעל־טייל פון דער תבואה זאָלסטו אָפּטיילען פאַר אָרימע. אַזוי ווי איך האָב געטון. פון טויזענד מאָס תבואה האָב איך אַראָפּגעגעבען הונדערט מאָס פאַר אָרימע.

ווען דער מענש איז געשטאָרבען, האָט זיין זוהן פערזייהט דאָס פעלד, און עס האָט אָנגעוואַקסען די זעלבע מאָס תבואה, ווי אין די יאָה־רען פון זיין פאָטער'ס לעבען, אָבער דער קאַרגער זוהן האָט פערמינערט דעם צעהנטען - טייל - אָפּצאָהל פאַר אָרימע, כאָטש זיין פאָטער האט עס איהם בעפוילען.

אויפ'ן צווייטען יאָהר האָט דאָס פעלד אַרויס געגעבען ווינציגער תבואה און אַזוי אויך אויפ'ן דריטען יאָהר.

וואָס ווייניגער דער קאַרגער זוהן האָט אָפּ־געטיילט פאַר אָרימע, אַלץ ווייניגער תבואה האָט דאָס פעלד אַרויסגעגעבען, ביז דער מענש איז זעהר פעראָרימט געוואָרען.

דערפון האָבען זיך דערוואוסט זיינע פריינד, און זיי זענען געקומען איהם בערויערען און אויפ קלערען איהם, אַז די הויפּט־סיבה פון די שלעכ־טע געראָטענישען איז נאָר דאָס, וואָס ער האָט נישט אָפּגעהיט דעם בעפעהל פון זיין פאָטער.

און האָט נישט אָפּגעטיילט דעם ריכטיגען צעהנ־טען־טייל פאַר אָרימע.

דער מענש האָט אָנערקענט זיין פעהלער, און האָט בעדויערט זיין קאַרגשאַפט, וואָס האָט פער־אורזאַכט זיין אָרימקייט.

זומער-אַפּרוה

דער הונט און דאָס טייבעלע

אין אַ שעהנעם פריהמאָרגען איז געגאַנגען אַ מוטער מיט אַ קינד אין מאַרק אַריין, און האָט געזעהען ווי אַ מענש פערקויפט טייבעלעך, האָט דאָס קינד געבעטען די מוטער, אַז זי זאָל איהר קויפען אַ טייבעלע, האָט די מוטער דאָס טייבעלע געקויפט און האָט עס אַהיימגעבראַכט.

ביסלעכווייז האָט דאָס טייבעלע זיך צוגעוואוינט צו דער שטוב; עס פלעגט שפּאַצירען איבערן הויז. מען האָט עס געמאַכט אַ שטייגעלע, און ווען מען פלעגט אַריינבריינגען אין דעם שטייגעלע אַנ־דער עוף, פלעגט דאָס טייבעלע אַרומגעהן אַרום דעם שטייגעלע און וואוקען. מיינענדיג צו זאָגען, אַז דאָס עוף זאָל אַרויסגעהן. עס האָט זיך גע־פיהלט ווי אַ באַלעבאָס.

מען האָט געקויפט נאָך אַ טייבעלע, האָט דאָס פריהערדיגע גע'הרג'עט דאָס נייע.

מען האָט געבראַכט אַ הונט און דער הונט איז געווען בייז, ווייל דאָס טייבעלע האָט מען מעהר ליב געהאַט און איינמאָל ווען מען איז אַוועקגעגאַנגען שפּאַצירען, האָט דער הונט דער־הרג'עט דאָס טייבעלע.

בילי ראָטענבערג.

בערעלאַך

אין אַ ווייטען, ווייטען וואַלד —
געווען איז דאָס ווינטער, זעהר קאַלט —
איז אַ מאַמע בער געשלאָפען,
איז אַ פיקסעל אָנגעלאָפען,
און די בערעלעך די פיר,
וואָס געלעגען נעבען איהר,
האָבען נישט פערשטאַנען
ווער איז פיקסעל און פון וואַנען.
האָט פיקסעל פערנאַרט די בערעלעך די פיר
זענען אַלע באַלד אַוועק מיט איהר,
מיט אַ שטאָלצען קאָפּ
האָט געלאָזט זיך פיקסעל אין גאַלאָפּ,
נאָר איידער וואָס, ווער און ווען
איז מיט פיקסלען אָנ'אומגליק געשעהען:
לויפענדיג גאַלאָפּ,
מיט'ן שטאָלצען קאָפּ,
האָט פיקסעל נישט געזעהען און נישט געהערט
די יעגער, וואָס האָבען אָנגעיאָגט אויף פערד.
און די יעגער די געשייטע,
פון שטעט פון ווייטע,
האָבען פאַסטקעס אויסגעשטעלט אויף וועגען
און פערצוימט אַלע שטעגען.
און דאָס פיקסעל מיט'ן שטאָלצען קאָפּ
אין אַ פאַסטקע באַלד געכאַפּט.
זענען בערעלעך זיך צולאָפען,
דעם וועג אַהיים נישט געטראָפען.
און אַז מאַמע־בער האָט פון שלאָף דערוואַכט,
איז געווען שוין שפּעט פאַרנאַכט,
און נישט געפונען בערעלעך פיר,
וואָס זענען געשלאָפען נעבען איהר,
האָט מאַמע־בער געוויינט, געזוכט אין אַלע זייטען,
ביז דערהער'ט האָט זי בערעלעכס געוויין פון ווייטען
איז זי באַלד אויפ'ן וועג געלאָפען,
ביז זי האָט די בערעלעך געטראָפען.
גליקליכע זענען אַלע אַהיים געלאָפען,
און מעהר האָט זיי קיין בייז געטראָפען.

פון פרומע־שרה

פריהלינג

קומט דער גאַסט, דער גריגער,
מאַכט די וועלטען שעהנער,
מיט גרין די ערד בעדעקט,
די לופט, ווי גוט זי שמעקט.

ס'שטראַהלט די זון און שיינט,
פערטרייבט דעם קאַלטען פיינד;
נישטאָ קיין פראָסט, קיין געלד,
עס וואַקסט דער בוים און קוועלט.

שעיִ בערמאַן.

לאה מיט איר הינטעלע

די קליינע לאה האָט געהאַט אַ שיין, ווייס הינ־טעלע. לאה האָט דאָס הינטעלע שטאַרק ליב גע־האַט און זיך שטענדיג געשפּילט מיט איהם. אָבער לאה'ס טאַטע האָט פיינד געהאַט דאָס הינטעלע און נישט געקאָנט ליידען, וואָס לאה שפּילט זיך מיט דעם.

איינמאָל, ווען לאה האָט זיך געשפּילט אין הויף, זעהט זי ווי איהר פאָטער לויפט אַרום אַ צושראָקענער און זוכט עפּעס. לאה איז צוגעלאָפען צו איהר פאָטער און געפרעגט: „וואָס זוכסטו, פאַפּאַ"?

— איך האָב פערלוירען מיין בייטעלע מיט געלד — האָט דער פאָטער געענטפערט.

ערשט ווי זיי רעדען אַזוי, לויפט אונטער דאָס הינטעלע, און אין זיין מויל האַלט ער דאָס בייד־טעלע מיט געלד.

לאה האָט זיך זעהר דערפרייהט, וואָס איהר הינטעלע האָט געהאָלפען איהר פאַפּאַ און געזאָגט:

— זעהסטו, פאַפּאַ, מיין הינטעלע איז אַ גוּ־טער. וועסט איהם מעהר נישט פיינד האָבען?

דער פאָטער האָט געשמייכעלט און אַ גלעט געטון לאה'לען איבערן קעפּעל.

שרה כהן.

אויפשטיין פריה

אַ פאָטער, וועמעס זוהן איז געווען א פוילער און האָט ליב געהאַט שלאָפען שפּעט, האָט איהם געוואָלט איבערצייגען, ווי גוט עס איז אויפצו־שטיין פריה. דערצעהלט ער איהם, אַז זייגער אַ בעקאַנטער, וואָס האָט געהאַט אַ טבע אויפצושטיין פריה, האָט אַמאָל פאַרטאָג געפונען אַ בייטעל מיט געלד.

— יאָ, — ענטפערט דער זוהן, — דאָס איז דערפאַר, ווייל דער וואָס האָט פערלוירען דאָס געלד, איז אויפגעשטאַנען נאָך פריהער.

יונה קאַפּמאַן.

חנה'לעס געבורטסטאָג

חנה'לע האָט זיך גוט אָנגעשפּילט אין גאַס און איז אַריינגעקומען אין הויז אַ צוהיצטע, מיט אַ געשריי:

— מאַמע, איך האָב....

נאָר ווייטער האָט זי נישט געקאָנט רעדען, זי איז געבליבען שטיין איבעראַשט. דאָס גאַנצע צימער איז געווען דעקאָרירט מיט פערשידען־פאַר־ביגע פּאַפּירען. אויפ'ן טיש איז געשטאַנען בּרויט, אַ געבורטסטאָג טאָרט און אַ סך אַנדערע גוטע זאַ־כען, וואָס קינדער האָבען ליב.

חנה'לע איז געשטאַנען מיט אָנ'אָפען מויל און געקוקט פערוואונדערט:

— מאַמע, וואָס איז דאָס?

— היינט איז דאָך דיין געבורטסטאָג, מיין קינד. איך האָב נישט פערגעסען.

— אָבער קיינער פון מיינע חבר'טעס ווייסען דאָך נישט, אַז היינט איז מיין געבורטסטאָג.

— אַלע דיינע חבר'טעס ווייסען. איך האָב זיי אַלעמען געשיקט איינלאַדונגען. זיי וועלען דאָ אַלע זיין צוויי אַ זייגער. נאָר זאָג מיר נאָר, וואָס האָסטו געוואָלט זאָגען, ווען דו ביזט אַריינגעקומען?

— אָ, איך האָב אין גאָרטען געפונען אַ גאָל־דען רינגעלע, זעהסט, מאַמע.

— דאָס האָט דיר דער גאָרטען געגעבען דיין געבורטסטאָג - מתנה.

אַביסעל שפּעטער זענען זיך צוזאַמענגעקומען די קינדער. זיי האָבען געגעסען, געטרונקען און געזונגען ביז שפּעט אין אָוועגד.

חנה'לע האָט איבערגעלעבט אַ טאָג פון פרייד און גליק.

רבקה קריז

נייער פאלקסבלאט

דאס לאדזער לעבען

נייער פאלקסבלאט

מיטוואך
ט
13
תמוז תרצ"ב

יולי
זון-אויפגאנג 3.28
זון-אונטערגאנג 7.54

צוגאב-פאבאר-קאמיסיע

(א) היינט, מיטוואך, דעם 13 ד. ח. 8 פריה הויבט אן אויף אל. קאשטשושקי 21 צו אמטירען א צוגאב-פאבאר-קאמיסיע פאר'ן יאהרגאנג 1911 און עלטערע וואס געהערען צו פ. ק. או. – לאדז-שטאט 1.

עס דארפען זיך צושטעלען די פאבאראוועצעס פון די איבענדערמאהנטע יאהרגענג, וועלכע וואוינען אויף די שטחים פון 2, 3, 5, 8, 9, און 11 קאמיסאריאטען, וועלכע האבען זיך ביז-איצט נישט געשטעלט צו א מיליטער-איבערזיכט און האבען נישט רעגולירט זייער מיליטער-פליכט.

א פאליטישער פראצעס

(2) געכטען זענען געשטאנען פאר'ן לאדזער קרייז-געריכט 5 יודישע יונגעליים, וועלכע זענען געמשפט געווארען פאר'ן פיהרען א קאמוניסטישע טעטיגקייט.

עס זענען פעראורטיילט געווארען: דער 18-יאהריגער חיים אלטער באראן צו 2 יאהר אויס-בעסערונגס-הויז; דער 18-יאהריגער בער בערנהיים – אויף א יאר אויסבעסערונגס-הויז, און דער 16-יאהריגער דוד-לייב העלפגאט, אברהם חיים מינץ און שלמה ראטענבערג – צו 6 חדשים טורמע, מיט'ן אפלייגען די שטראף.

פאליטישער ארעסט

(2) אויף בערעק יאסעלעוויטש-גאס 9 זענען עהרענעכטען ביינאכט ארעסטירט געווארען 5 פערזאן וועלכע מען איז חושד אין פיהרען א קאמוניסטישע טעטיגקייט. בעת דער רעוויזיע זאל מען האבען געפונען א סך קאמפראמיטירענדען מאטעריאל.

קברנישע קאנקורענץ...

(2) א געוויסער הוגא קאנט האט עהער-נעכטען געבראכט צו קבורה זיין געשטארבענע ווייב אויפ'ן עוואנגעלישען בית-עולם.

דער דאזיגער קאנט, וועלכער ווייסט אוודאי נישט פון קיין שום פילאזאפיעס און פון דעם פי-לאזאף קאנט אוודאי און אוודאי נישט, האט ער נעצאהלט א גרעסערע סומע „ביר-געלד" דעם גרעבער, וואס האט קובר געווען זיין „זעליגע פרוי" בתנאי, אז ער זאל דעם קבר גוט אפהיטען און איינפלאנצען אויף איהם בלומען.

וכך הוה – און דער קברן האט אזוי גע-טון, ווי מ'האט איהם געהייסען.

דער צווייטער קברן מיט'ן נאמען עדווארד דעטקע האט אבער גענומען און צונישט-געמאכט זיין גאנצע ארבייט: גע'פטר'ט די בלומען און אויפגעגראבען די טרומנע...

געטון האט ער עס דערפאר, וואס זיין פאך-קאלעגע האט זיך נישט געוואלט טיילען מיט איהם מיט דעם ביר-געלד.

האט פאליציי דעטקען ארעסטירט.

זיך פיין „פאפראוויעט"...

(2) אין דער וואוינונג פון לעאן וויגאדזקי (שרודמיעסקא 86), וועלכער געפינט זיך איצט אויף זומערוואוינונג, האבען זיך נעכטען ביינאכט ארייג-געקראגען גנבים און ארויסגע'גנבעט פערשידענע מלבושים, פוטער'ס, וועש און סחורות.

דער היזק בעטרעפט אנ'ערך 5,000 זל.

4 זלאטעס א קערץ קויהלעז

ווער עס וויל האבען אזוי ביליג, זאל זיך ווענדען צום אינזשיניער מארקיעוויטש...

(2) אין דעם שטעטישען יתומים-הויז „גניאזדא" וואס געפינט זיך אין קאלי, היגטער קאכאנובעק, איז מיט עטליכע טעג צוריק געקומען עפיס א גאנץ-עלעגאנט געקליידעטער הער, און זיך פארגע-שטעלט פאר דער לייטערין פון דעם יתומים-הויז, אז ער הייסט באלעסלאוו מארקיעוויטש, אז ער איז אנ'אינזשיניער, א גרויש.

נישט-לאנג צוריק – האט ער דערציילט – האט ער זיך גע'גט מיט זיין ווייב, און ביי איהם אין שטוב איז געבליבען זייער 4-יאהריג טעכטערל מארישיע; און אזוי ווי ער דארף אוועקפאהרען אויף א צייט קיין אויסלאנד, און ער האט געהערט זעהר פיל גוטס וועגען דער „גניאזדא" און איהר לייטערין, האט ער בעשלאסען זיין קינד דא איינ-צואָרדנען.

די לייטערין האט איהם אויסגעהערט, און מסכים געווען אנצונעהמען זיין טעכטערל, וועלכע ער האט געזאלט אויף מארגען ארויפברענגען.

ביים געזעגנען זיך, האט ער נאך צוגעגעבען, אז אויב זי, די לייטערין, וויל קאן ער טון א טובה דעם יתומים-הויז, דאס הייסט, אז אזוי ווי ער האט גרויסע פערבינדונגען אין לאדז, קאן ער פאר'ן יתומים-הויז בעקומען גאר ביליג קויהלען אויף ווינטער – לאמיר זאגען א הונדערט קערצליך צו 4 זלאטעס א צענטער...

אויך דערויף איז די לייטערין איינגעגאנגען – ס'איז איהר זעהר געפאלען דער ענין! – און זי האט איהם מיטגעגעבען 200 זלאטעס אנ'אדערויף אויף די קויהלען...

הכלל, וואס איז דא דא א סך צו ברייען? עס איז שוין דורך א פאר טאג. און נישט קיין אינזשיניער, און נישט קיין מארקיעוויטש, און נישט זיין טעכטערל, און נישט קיין קויהלען, און – די 200 זלאטעס אוודאי נישט! – זענען נישטא...

לויט די שילדערונגען פון דער לייטערין איז זיך פאליציי משער, אז דער מארקיעוויטש איז נישט מארקיעוויטש, און נישט קיין אינזשיניער, נאר א פשוט'ער שווינדלער, מיט וועלכען זי, די פאליציי האט שוין נישט איינמאל געהאט צו טון.

אונטער דער הערשאפט פון „זשידקעס"

מיט וועלכע רעכט איגנארירען די מושלים פון סוחרים-פעראיין, פעטריקאווער 73, די יודישע פרעסע?

א ביטער רחמנות נעבעך אויף די „זשידקעס", וואס אין הארצען זענען זיי אסימיליאטארען, מיט א יודיש ווארט ווארגען זיי זיך ווי מיט א ביין אין האלז און דערביי מוזען זיי נעבעך, געגען זייערע „איבערצייגונגען" שרייען: „מיר זענען יודען!" מיר מיינען עס אקעגען דעם „יודישען" סוחרים-פעראיין, אויף פיעטרקאווער 73.

דער דאזיגער סוחרים-פעראיין האט זיך געגרינדעט אויף „צו להכעיס" דעם צענטר. יודישען „סוחרים-פעראיין". איינינע „בעסערע" מיטגלידער פון צענטר. סוחרים-פעראיין, וועלכע האבען נישט געקענט פערטראגען די „כאלאטע" וואס רעדט „זשארגאן" אין דער פעראיינס-קאנצעלאריע. האבען מיט דער הילף פון „קלינגערס" זיך געעפענט אנ'-אייגען קרעמעל א „צאצקע"!..

האט מען דאס „קרעמעל" אויסגעפוצט מיט לאקייען מיט גילדענע קנעפ, „סאלאנען", און קאבינעטען און שפיל-קלובען. וואו די „נעדריקטע" מיטגלידער זענען גאנצע אווענדען „עוסק" און אין אנדערע עהנליכע „קויפמענישע" פראגען...

מיט וואס איז דער דאזיגער סוחרים-פעראיין א „יודישער"? אז א יודיש ווארט הערט מען דארט נישט, און טאמער קומט אין דער קאנצעלאריע א מיטגליד, וואס האט די „העזה" צו רעדען יודיש, קוקט מען אויף איהם ווי אויף א ביין אנשיקעניש. קומט אמאל אין א יובל פאר א „אטמשיט", רעדט דער פרעלעגענט פא פאלסקיעמו". שיקט מען ארויס צירקולארען, מעלדונגען, קאמוניקאטען, איז אלץ בלויז אין פויליש – „זשארגאן" – חס וחלילה!

אזוי לאנג ווי די דאזיגע „זשידקעס" האבען זיך מיט זייער מה יפית-פאליטיק איינגעשלאסען אין זייערע ד' אמות פון די אויסגעפוצטע סאלאנען אויף פעט-ריקאווער 73, און אין דער גאס האבען זיי גע-שריגען: „מיר זענען יודען", האבען מיר געמוזט פערשווייגען, נאר טאמער האבען זיי איצט עפענט-ליך ארויסגעוויזען זייער אסימילאטארישקייט, מוזען מיר זיי זאגען—גענוג!

נאכ'ן טויט פון דעם. איבערהויפט זעהר גע-שעצטען, בארים עטינגאן, האבען די לאדזער יודישע געזעלשאפטליכע אינסטיטוציעס, וואו דער פער-שטארבענער האט אקטיוו אדער פאסיוו מיטגע-ווירקט, ארויסגעזאגט עפענטליך זייער בעדויערען, און געטון האבען זיי דאס—ווי ס'פראקטיצירט זיך—דורך נעקראלאגען אויף די שפאלטען פון דער יו-דישער פרעסע.

די איינציגע יודישע אינסטיטוציע, וואס האט זיך אפגעזאגט פון געבען א ביילייד אין דער יודישער פרעסע, איז געווען – דער „יודי-שער" סוחרים-פעראיין, פיעטריקאווער 73. די דא-זיגע הערן האבען זיך „בעגנוגענט" דערמיט, וואס זיי האבען זייער חוב לגבי זייער ג. פערשטארבע-נעם פרעזעס „ערפילט" אויף די שפאלטען פון דער פוילישער פרעסע – דערמיט האבען די דא-זיגע „זשידקעס" אפען און קלאר געוויזען זייער אמת'דיג פנים!

דאס כאראקטעריסטישסטע דערביי איז, וואס דער רוב מיטגלידער פון דעם דערמאנטען „זוויאנ-זעק קופצוב", זענען יודישע יודען, לעזער פון דער יודישער פרעסע, וואס זעהען נישט גאנצע יאהרען קיין פוילישע צייטונג פאר די אויגען.

מיר פרעגען: מיט וואס איז דער דאזיגער סוחרים-פעראיין א יודישער? צי מיט דעם אליין, וואס מ'דארף ביי יודישע סוחרים נעמען מיטגלידס-בייטראג, איז ער שוין בערעכטיגט זיך צו רופען „יודישער"!

ס'איז כדאי צו וויסען, ווער עס האט זיי, די מושלים פון דערמאנטען סוחרים-פעראיין, גע-געבען דאס רעכט צו איגנארירען די יודישע פרעסע?

י. א.

טרויעריגער סוף פון א ראמאן

וואס דער שטאטישער יונגערמאן האט פערפיהרט אויפ'ן דארף

(2) מיט עטליכע וואכען צוריק איז צוזאמען מיט זיין משפחה ארויסגעפאהרען פון לאדז אויף זומערוואוינונג קיין ליפקי, בזשעזשינער קרייז, דער 21-יאהריגער טאדעאוש גראמאדזקי.

דער יונגערמאן האט זיך אויפ'ן דארף נישט שטארק „נענודזשעט", ווארום האט תיכף געשלא-סען קאנטשאפטען מיט די דארפישע מיידלעך.

נאר נאהענט צום הארצען איז איהם געווא-רען די דארפס-שיינהייט די 18-יאהריגע אנטאנינא מאיטשינסקא, וועלכע איז געווען דער אביעקט פאר קאנקורענץ מצד אלע דארפס-יונגעלייט.

פערשטייט זיך, אז זיי האט עס גארנישט געשמעקט, וואס עפיס א שטאטישער „גרינער הערינג" פוצט זיך צו זייער אנטאשע, און זיי הא-בען בעשלאסען ביי זיך אין איהם זיך נוקם צו זיין.

געווען איז עס עהרענעכטען בייטאג, ווען גראמאדזקי איז אוועק שפאצירען מיט אנטאשען. זיי האבען אזוי בנעימות שפאצירט, און בינו לבינו זענען זיי די גאנצע צייט אבסערווירט געווא-רען פון דריי דארפס-יונגעליים.

אז זיי זענען צוגעקומען צום וועלדעל, און אין דעם שאטען פון די בוימער האט טאדעאוש צוגעדריקט די שיינע אנטאשע צום הארצען – זענען צו זיי צוגעלאפען די דריי יונגעלייט און א יוארף געטון זיך אויפ'ן פארל...

אנטאשע האט זיך געלאזט לויפען צום דארף, רופענדיג הילף, און צווישען די דריי אנפאלער און טאדעאוש'ן איז אויסגעבראכען א געשלעג, בעת וועלכען ער איז געפאלען א טויטער.

אויפ'ן סמך פון עדות-ערקלערונגען און פון אנטאשעס רייד האט פאליציי ארעסטירט דעם 25-יאהריגען לעאן קוביצקי, דער 23-יאהריגען יוזעף סאסין און דעם 23-יאהריגען סטאניסלאוו יאנולאווסקי

א לאדזער יונגערמאן

אויסגעצייכענט געווארען דורכ'ן פאריזער קאנסערוואטאריום

די פאריזער צייטונגען האבען זיך די לעצטע טעג צושריבען וועגען א נייעם בעדייטענדען מוזי-קאלישען טאלענט, וועלכער האט א גרויסען שייכות צו אונז לאדזער.

ס'האנדעלט זיך וועגען דעם לאדזער יונגער-מאן טביה ראזענבערג. די געלעגענהייט צו שריי-בען וועגען זיך האט דער יונגער מוזיקער טביה ראזענבערג געגעבען צוליב'ן ערשטען און איינציג-סטען דיפלאם, וואס איהם איז איבערגעגעבען גע-ווארען דורכ'ן פאריזער קאנסערוואטאריום. וועלכער האט פאר איהם ארגאנזשירט א פייערליכען אווענד אין דער אנוועזענהייט פון א צאהלרייכען אודי-טאריום פון מוזיק-אויטאריטעטען.

אלס פידעל-שפילער, וועלכער האט אויסגע-פיהרט די קאמפליצירטסטע ווערק פון די מוזיקא-לישע גאונים, האט טביה ראזענבערג ארויסגערופען אלגעמיינע ענטציקונג.

בכלל איז דער יונגער לאדזער מוזיקער דאס געקעכעלטע קינד פון פאריזער קאנסערוואטאריום, וואו עס איז היי-יאהר צוגעלאזט געווארען צום עק-זאמען נאר 6 סטודענטען, פון וועלכער דער איינ-ציגער דיפלאם מיט דער העכסטער אויסצייכנונג פאר קלאסישער מוזיק איז געגעבען געווארען נאר טביה ראזענבערג, א צווייטער דיפלאם האט דער מוזיקער בעקומען פאר קאמעראלע מוזיק.

שוין אין דער לאדזער גימנאזיע, וועלכע ראזענבערג האט געענדיגט האט ער ארויסגעוויזען גרויסע מוזיקאלישע פעהיקייטען, אזוי אז מיט איהם האט זיך שוין דעמאלט פעראינטערעסירט דער בעקאנטער לאדזער מוזיק-פראפעסאר וויזענ-בערג, געוועזענער לעהרער פון וועלט-בעריהמטען בראניסלאוו הובערמאן.

אויף ווי וויים טביה ראזענבערג האט שטארק אויסגענומען אין די פאריזער מוזיקאלישע קרייזען בעווייזט דער פאקט, וואס די פראפעסארען פון קאנסערוואטאריום ווילען איהם בפאיינפלוסען, אז ער זאל אנגעהמען די פראנצויזישע בירגערשאפט.

פערסמט פונ'ם... זול

א גאנצע משפחה אוועקגעפיהרט אין שפיטאל

(א) לאה שווארץ (פון וואשעשניענסקא 4) איז ארויס אויף דער בזשארנע גאס און געקויפט פלייש אויף מיטאג – פאר גאר בוליג...

דער פועל יוצא דערפון איז געווען. אז פונ'ם „ביליגען פלייש" האט זיך פערסמט די גאנצע משפחה: זי אליין, איהר מאן, פישעל און די 5 קליינע קינדער זייערע.

אין א שווערען צושטאנד האט זיי פאגאטא-וויעץ אפגעפיהרט אין שפיטאל.

פאליציי זוכט דעם פערקויפער פונ'ם עקסטרא ביליגען פלייש.

טעאטער „סקאלא", שרודמיעסקא 15.

גאסטשפילען פ'ן דער וועלט-בעריהמטער קינסטלערין, שטערן פון ניו-יארקער קונסט-טעאטער

בערטא גערסטען מיט אנטייל פון קלארא סעגאלאוויטש

היינט, מיטוואך, 9 אוונט – צום 6-טען מאל – 2-טע פרעמיערע! פאפולערע פרייזען פון 50 גר. ביז 2 זל.

ראספוטין

ביהנע-רעפערטואר אין 6 בילדער מיט פראלאג פון אל. מאלסטאי און שטשעגאלעוו.

רעזשיסירט, איבערזעצט און ניי-אינסצעניזירט: מארק ארנשטיין.

אין IV בילד: ציגיינער-קאבארעט, אין וועלכען עס בעטייליגט זיך א אריגינעלער ציגיינער-טאבאר פון סאליסטן און טענצער.

בילעטען אויף אלע פארשטעלונגען אין קאסע פון טעאטער „סקאלא" פון 11—1, פון 5—9 און שבת א גאנצען טאג. דאס טעאטער איז מעכאניש ווענטילירט און עס איז זעהר קיהל.

אָרימער יוד פון ווילנע געקומען קיין לאָדז בעטען הילף,

ווערט בע׳גנב׳עט אויף דער גאַס, און בלייבט אָהן אַ העמד אויפ׳ן לייב

קיין לאָדז איז נעכטן געקומען פון ווילנע דער 70 יעהריגער הלל לובאַצק, אַ נשרף, וואָס איז אַהער געקומען צו קרובים אויף הילף.

קומענדיג אויף ציגעל-גאַס, האָט דער אַלטער זיך אָוועקגעשטעלט אָפרוהען, ער האָט אַוועקגעשטעלט די וואַליזע פאַרן טויער נומ. 3 און איידער ער האָט זיך אויסגעדרעהט, איז די וואַליזע נעלם געוואָרען. דער יוד האָט געמאַכט אַ גוואַלד. ס׳זענען זיך צוזאַמענגעלאָפען מענשען, אָבער פון דעם גנב איז שוין קיין זכר נישט געווען.

אין דער וואַליזע האָט זיך געפונען: אַ טלית און תפילין, אַן אַנצוג, וועש, אַ שופר און 150 זל. געלד. אַזוי אַרום איז דער יוד געבליבען אָהן אַ גראָשען געלד און אָהן אַ העמד אויפן לייב.

וועגען דער גנבה איז מיטגעטיילט געוואָרען דער פאָליציי.

היינט און פאלג. טעג!

ריהרענדע דראַמע, פול מיט סענטימענטען, גרויסע ליבע און אָפּפערונג

די ליבעלעך פון א זינגערין

אין די הויפט-ראָלען: די פרימאַדאָנע פון דער ניו-יאָרקער אָפּערע GRACE MOORE ווי אויך דער בערימטער כאַראַקטער-שוישפילער ANDRE LAGUET.

אויסער׳ן פּראָגראַם: לאַנד-אַקטואַליטעטען

הנחה-בילעטן גילטיג אָהן בעגרענצונגען. דער זאַל איז מעכאַניש ווענטילירט און געקיהלט. — אָנהויב 5.30 נאָכמ., שבת און זונטאָג — 2.30 בייטאָג.

איבערגעפאָהרען אויף טויט

(2) צהערנעכטען איז אַן אַויטאָ, צווישען די דערפער גאַרטשיו און טשעסקוב איבערגעפאָהרען אויף טויט די 35-יאָהריגע מאַריאַננאַ קנאַידאַ.

דעם שאָפער לעאָן בוגאַיסקי, פון לאַסק, האָט מען אַריינגעזעצט אין טורמע.

ראַדיאָ-פּראָגראַם

מיטוואָך, דעם 13 יולי

11,58 צייט-סיגנאַל, טעגליכער פּרעסע-איבערזיכט, 12,40 מעטעאָראָלאָגישער קאָמוניקאַט, 12 45 גראַמאָפאָן-פּליטען, 3,40 שמועסען פאַר קינדער, 4,05 גראַמאָפאָן-פּליטען, 4,35 קאָמוניקאַט פאַר פישער און שווימער, 4 40 רעפעראַט, 5.00 פּאָפּולערער קאָנצערט, 6,00 רעפעראַט, 6,20 לייכטע מוזיק, 7.15 פערשידענעס, 7,35 ראַדיאָ-פּרעסע, 7,45 קאָמוניקאַט פון דער לאָדזער האַנדעלס-קאַמער, רעפּערטואַר פון די טעאַטערען, 8,00 כאָר-קאָנצערט פון לעמבערג, 8,35 ליטעראַרישע פערטעל-שעה, 8,50 פידעל-רעטשיטאַל, 9,50 פּרעסע-בעריכט, 9.55 קאָמוניקאַט פאַר לופטפליה-קאָמוניקאַציע, 10,00 טאַנץ-מוזיק, 10,25 גראַמאָפאָן-פּליטען, 10,40 ספּאָרט-ידיעות, 10,50 טאַנץ-מוזיק.

אויסלאַנד

3,30 דאווענטרי סימפ. קאָנצערט, 8,00 פראַנקפורט—אָפּערע, 8.30 בודאַפּעשט—סימפ. קאָנצערט, 8,45 פּאַריז-„האַמאַניע", 8,45 רוים—אָפּערע, 9,10 ברעסלוי—אָפּערעטקע.

אַ געהאַנגענער אויף טרעפּען

ער האָט נישט געוואָלט אַז זיין כלה זאָל הונגערען

(2) נעכטען בייטאָג האָט מען געפונען אויף די טרעפּען פון קאָנטנאַ 4 אַ הענגענדיגען דעם 20-יאָהריגען לעאָן בזשאַזאָווסקי.

דער הענגענדיגער איז שוין געווען טויט.

דערוויסענדיג זיך וועגען בזשאַזאָסקיס טויט האָט איינע פון די שכנטעס אין דעמזעלבען הויז, עדיטאַ ראָדע בעקומען ספּאַזמעס.

ווי די אויספאָרשונג האָט פעסטגעשטעלט, איז דער זעלבסטמערדער נישט לאַנג צוריק געוואָרען חתן פון עדיטאַ ראָדע, און ער האָט דעם קומענדיגען זונטאָג געזאָלט מיט איהר חתונה האָבען.

בזשאַזאָווסקי׳ס משפחה איז געווען לעצטענס אויף זומערוואַוינונג.

דער יונגערמאַן איז געווען פּאָסטענלאָז, און אַזוי ווי ער האָט פערלוירען די האָפענונג צו קריגען אַרבייט, איז איהם נישט ניחא געווען, וואָס זיין קינפטיגע פרוי וועט דאַרפען ביי איהם הונגערען.

האָט ער ב׳ז בעגיין זיין שרעקליכען טאַט זיך האַרציג געזעגענט מיט זיין כלה, הערקלערענדיג איהר, אַז ער פאָהרט אַרויס זוכען בעשעפטיגונג, און אַז שבת וועט ער צוריקקומען.

אַזוי איז ער שוין „צוריקגעקומען"...

גרויסער ערפאָלג

פון דעם לאָדזער יונגען אַרטיסט, אַלעקסאַנדער מאַרטען

מיט עטליכע יאָהר צוריק איז אַוועקגעפאָהרען קיין דייטשלאַנד דער לאָדזער יונגערמאַן מאַרעק טענענבוים, וועלכער האָט בשעתו געשפּילט אין דעם היגען דייטשען טעאַטער, אונטער דער דירעקציע פון היינריך וואַסערמאַן.

וועגען דעם דאָזיגען יונגען אַקטיאָר האָבען מיר אָפט בעקומען גוטע גריסען פון דייטשלאַנד, אַז ער טרעט דאָרט אויף אין פערשידענע טעאַטערס מיט גרויס ערפאָלג.

איצט דערוויסען מיר זיך, אַז מאַרעק טענענבוים (ער איז איצט בעקאַנט אונטער זיין פּסעוודאָנים: אַלעקסאַנדער מאַרטען) האָט אַן אויסערגעוועהנליכען בייפאַל אין דער פּיעסע „פליגער" פון ראַסמאַן, וואו ער שפּילט די הויפּט-ראָלע און דער בעריהמטער קאָנראַד ווייִדט — די טיטעל-ראָלע.

די דייטשע פּרעסע בעצייכענט אונזער בן עיר׳ס אויפטריטען, אַלס טריאומף, בעטאָנענדיג, אַז „אַלעקסאַנדער מאַרטען בעשטימט דעם קינסטלערישען איינדרוק, און קאָנראַד ווייִדט — דעם סענסאַציאָנעלען".

יודיש טעאַטער אין „פילהאַרמאָניע"

פערבאַנד-טרופּע פון א.א.פ. אין פוילען. אָנפיהרונג: א. בעזמאַן.

פרייזען פון — 50 גר. ביז 1.60

נוצט אויס די געלעגענהייט הייבט צום לעצטען מאָל מיט די פּרעכטיגע אָפּערעטען-שוישפּילערין

מרים קאַראַלאָווא אין מלכה׳לע

פרעהליכע אָפּערעטע אין 3 אַקטען, מיט׳ן אַנטייל פון יוגענדליכען ליבהאָבער אדאָלף טעפּנער.

אכטונג, די 2-טע פּרעמיערע. א. נ.: דעם בעקערס טעכטערל קאָמישע אָפּערעטע אין 3 אַקטען מיט מרים קאַראַלאָווא קומט שוין אין די נאָהענטסטע טעג. לעזט די ווייטערע אַנאָנסען.

אַפּטייקען

היינטיגע נאַכט-דיזשורען

(2) היינט ביינאַכט דיזשורירען: ש. יאַנקעלעוויטש (אַלטער מאַרק 9), ל. שטעקעל (לימאַנאָווסקיעגאָ 37), מ. גלוכאָווסקי (נאַרוטאָוויטשאַ 6), סט. האַמבורג (גלובנע 50), ל. פּאַוולאָווסקי (פּעטריקאָווער 307), א. פּיאָטראָווסקי (פּאָמאַרסקאַ 91).

וועמענס 25 קילאָ זייף?

(2) (פּאָליציי האָט נעכטען אַרעסטירט אויפ׳ן אַלטען מאַרק דעם בעקאַנטען גנב גדליה בראָדנאָווסקי (פון קרוטקאַ 18).

דעם „פויגעל-בחור" האָט פּאָליציי שוין לאַנג אַרומגעזוכט פאַר פערשידענע גנבות.

בעת מ׳האָט איהם נעכטען אַרעסטירט, האָט ער זיך בעמיהט פּטור צו ווערען פון אַ גרויס פּעקעל זייף (25 קילאָ) וועלכען פּאָליציי האָט ביי איהם אָפּגענומען.

דער גנב וויל נישט אויסזאָגען, וואו ער האָט די זייף גע׳גנבעט.

צוגעריכט ביים קאַסע-פענסטערל

(2) דער געוועזענער אַסאַן קיינאַטה האָט נעכטען קאַסירט אין דער באַנק קופּיעצקאַ-קרעדיטאָווי פּעטריקאָווער 29) עטליכע טויזענד זלאָטעס.

ביים קאַסע-פענסטערל האָט איהם עמיצער, אומבעמערקט, צוגעגנבעט אַ פּעקעל מיט 500 זל.

אַז ער איז געלאָפען נאָך פּאָליציי איז שוין געווען צו שפּעט צו זוכען דעם גנב.

אָפּגעברענט מיט סמאָלע

(2) אויף סאָלודניאָווע 47 האָט דער 60-יאָהריגער בלעכער-אַרבייטער, הערש מעלשטיין (פון פּילסודסקיעגאָ 70) געשמירט מיט סמאָלע דעם דאַך.

אין אַ געוויסען מאָמענט האָט זיך די פּלי מיט דער קאָכעדיגער סמאָלע איבערגעקעהרט אויף זיין פּנים, אַזוי אַז פּאָגאָטאָוויע האָט איהם געמוזט ראַטעווען.

ספּאָרט

מאַטאַציקלען און ראָווערען-געיעגען

ווי מ׳גיט אונז איבער וועלען די מאָטאָציקליסטען און ראָווערען-ווישטשיגעס אויפ׳ן ספּאָרט-פּלאַץ אין „העלענאָוו" פאָרקומען ענדליך פרייטאָג, דעם 15 ד. ח. 8 אין אָוענד, די דאָזיגע ווישטשיגעס זענען שוין 3 מאָל אָפּגעלעגט געוואָרען צוליבן אונגינסטיגען וועטער.

דאָס פּראָגראַם פון די געיעגען איז זעהר אינטערעסאַנט.

בר-כוכבא — ווידזעוו 0:2 (0:1)

דינסטאָג, דעם 12 ד. ח. איז פאָרגעקומען אַ פריינדשאַפטס-מעטש צווישען די „א"-קלאַסיגע דרוזשינע פון „ווידזעוו" און די צ-קלאַסיגע בר-כוכבא. דיביידע מאַנשאַפטען זענען אַרויסגעטרעטען אין דעם בעסטען צוזאַמענשטעל. דאָס שפּילען איז געשטאַנען אויף אַ זעהר הויכען ניוואָ. די צוויי טויערן פאַר „בר-כוכבא" האָבען געשאָסען: סאָבאָצקי ד. און צאַלאַ.

ר. איזראַעל

דאָס בופעט-מיידעל

אַ סענסאַציאָנעל-עראָטישער ראָמאַן פון דער לאָדזער ווירקליכקייט

(67

שפּעט ביינאַכט ווען אין שענק איז שוין געווען כמעט ליידיג, ווען נאָר איינצעלנע שטאַרק-שיכור׳ע געסט האָבען ביי די טישלעך געפּאָנפּעט עפּעס אונפערשטענדליכע זאַכען, ווען פריידמאַן אַליין איז שוין צוליב מידקייט געזעסען ביי אַ טישעל און איינגעדרימעלט, ווען מאַנקע אַליין האָט שוין געהאַט איבערגענוג די דאָזיגע עקעלהאַפטע אַרבייט, איז אַריינגעקומען בעריש. מאַנקע איז נישט איבעראַשט געוואָרען, ווייל זי האָט געוואוסט אַז ער דאַרף קומען און זיי דאַרפען צווישען זיך עפּעס גאָר וויכטיגעס איבער־צורעדען. בעריש האָט זיך אַוועקגעזעצט און געוואַרט ביז אַלע וועלען פון דאָרט אַרויסגעהען און מאַנקע וועט קענען מיט איהם מיטגעהען.

דער זייגער האָט געשלאָגען 2. פריידמאַן האָט זיך קוים אויפגעשטעלט, האָט אָנגענומען די שיכורים, איינעם נאָכ׳ן אַנדערען ביי די הענד און זיי אָהן צערעמאָניעס אַרויסגעשטעלט אויף די גאַס. די געסט האָבען געפּרובט צו פּראָטעסטירען, אָבער פריידמאַנס שטאַרקע הענד האָבען מיט זיי בעוואָרפען ווי מיט באַלעמס. אין זאַל איז שוין געוואָרען ליידיג.

— מזועט גע... ... האָט פריידמאַן ...

דאָגט.

מאַנקע האָט שוין געהאַט אָנגעטאָן איהר אַרדמען, צוקנייטשטען מאַנטעל און איז אַרויס אויפ׳ן גאַס. בעריש מוז איז געגאַנגען נעבען איהר, די פרישע פריהלינגס-לופט האָט זי ווי פער׳שיכורט, נאָך דעם גאַנצען טאָג פון שטיקענדיגע לופט פון דער שענק, וואָס איז געווען אַ צונויפגעמיש פון אַלקאָהאָל, טאַבאַק, שטויב, פייכטקייט און שימעל. זי האָט מיט אַן אָפען מויל אַריינגעצויגען אין זיך די לופט און דערווייל אָפּגעשלעפּט מיט דעם געשפּרעך מיט בערישען.

בעריש האָט זיך אויך נישט געאיילט, ער האָט געהאַט צייט, אַזוי זענען זיי געגאַנגען אַ היבשע ווײַלע, ביז מאַנקע האָט זיך אָנגערופען:

— נו, בעריש, וואָס וועט זיין, וואָס האָבען מיר צו טון?

— מאַנקע, האָט בעריש כמעט ווי געוויינט, איך בין געוואָרען ווי אַ קליין קינד, איך ווייס פּשוט נישט וואָס עס טוט זיך מיט מיר. איך וועל משוגע ווערען אויפ׳ן בלויזען געדאַנק, אַז איך וועל גאָרנישט קענען אויפטון, זייט איך האָב געזעהן דעם אַרעסטאַנט דאָרט אין דעם קאַרצער-צימער האָב איך קיין רוה נישט, אַזוי ווי איך וואָלט געווען מיטאַמאָל דערזעהען מיין פערשטאָרבענע מאַמע. זיינע אויגען קוקען כסדר אויף מיר און בעטען מיך: טו עפּעס פאַר מיר, ראַטעווע מיך!

— אָבער פאַרוואָס איז דאָס אַזוי, ווער איז דאָס דער דאָזיגער אַרעסטאַנט? אויף אויף מיר האָט דיין ערצעהלונג וועגען איהם געמאַכט אַזאַ שטאַרקען איינדרוק.

— מאַנקע, איך ווייס נישט, וואָס דאָס איז, איך גיב מיר נישט אָפּ קיין חשבון דערפון, איך שווער דיר אויפ׳ן אָנדענקען פון מיין מאַמען, אַז איך קען קיין רוה נישט געפינען, אַז איך בין גרייט מיין לעבען איינצושטעלען, כדי דעם דאָזיגען מענשען אַרויסצוראַטעווען. נאָכמעהר בין איך איבעראַשט געוואָרען, ווען דו האָסט מיר געשילדערט ווי אַזוי פראַנקענשטיין זעהט אויס און בין געווען אַזוי אויפגערעגט, אַז איך בין זיכער געווען, אַז דער, וואָס זיצט אויבען, אוןז וועלכער האָט געהאַט אַזוי פיל געבעט און געוויין אין די אויגען האָט אויסגעזעהען אַזוי ווי פראַנקענשטיין.

— דאָס האָט ביי דיר געאַרבייט דיין קראַנקע פאַנטאַזיע, דיינע קראַנקע נערווען.

— אפשר יאָ, אָבער ווען איך ווייס נישט, ווען איך וואָלט נישט געווען איבערצייגט, אַז דער דאָזיגער פראַנקענשטיין איז געשטאָרבען, אַז די היבט האָבען איהם אויפגעהאַנגען, וואָלט איך געווען זיכער, אַז דאָס איז ער, אַז דאָס פערבירגט ער זיך אַזוי אין דעם קאַרצער-צימער.

— איך מוז זיך ווידער זעהען מיט דעם אַדוואָקאַט פאַרעלסקי. איך וועל נישט רוהען פריהער, ביז איך וועל דערצעהלען, וואָס איך ווייס, זאָל דער אַדוואָקאַט דערנאָך טון וואָס ער וויל, איך מוז מיינס טון.

— ניין, מאַנקע, דו וועסט דערווייל נישט געהן צום אַדוואָקאַט, דו וועסט שוין פראַנקענשטיינען ביז לעבעדיג מאַכען.

דערווייל מוזען מיר טון גאָר אַן אַנדערע זאַך. איך וויל ראַטעווען דעם מענש, וואָס זיצט אויבען אין דער הויך, אויפ׳ן פירטען שטאָק אין טורמע, איך האָב איהם צום צווייטען מאָל געזעהען, מ׳האָט מיך נאָכאַמאָל מיטגענומען דאָס מיטאָג צו פערטיילען. דאָס האָט מיך געקאָסט 3 גילדען און 2 פּעקלעך פּאַפּיראָסען. איך האָב נאָכאַמאָל אַ קוק געגעבען אויף איהם און זיין בליק האָט נאָך מעהר רחמנות אויסגעדריקט, נאָך מעהר געבעט, אַזוי ווי ער וואָלט געדאַווענט צו גאָט, ער האָט ווידער עפּעס געוואָלט רעדען צו מיר אויף יודיש, אָבער ווידער האָט איהם דער וועכטער פערמאַכט דאָס מויל. ווייַדער איהם נישט געלאָזען, אָבער איך האָב זיך געריכט דערויף, איך האָב זיך געהאַט צוגעגרייט אַ צעטעלע אויף יודיש געשריבען. דאָס צעטעל האָב איך אַריינגעשטופּט אין דעם ווייכען שטיק ברויט, וואָס איך האָב איהם דערלאַנגט צו מיטאָג. איצט ווייס איך נישט, צי ער האָט דאָס צעטעלע מיינס געלייענט, צי נישט. איך האָב נאָך אַ דריט מאָל געוואָלט זיין ביי איהם און דאַן וואָלט ער אפשר מיט אַ וואונק, אָדער אַ צייכען מיר צעוויסען געגעבען, צי ער האָט מיין „גריפּס" געלייענט, צי ער האָט מיך פערשטאַנען. צו מיין גרעסטען בעדויערן אָבער האָט מען מיך פלוצלונג בעפרייט. איך מוז דעריבער עפּעס טון צו דעם, אַנדערש וועל איך משוגע ווערען, אָדער איך וועל מיר דאָס לעבען בעהמען.

(פאָרטזעצונג קומט)

וועגען די כול־יגאַנישע אנפאַלען אויף די זומערוואוינונגען

אינטערוויו פון דעפ. מינצבערג ביים סטאַראָסטאַ רזשעווסקי

איך צוזאַמענהאַנג מיט די כסדרדיגע אַלאַרמי־רענדע ידיעות פון „נייעם פאָלקסבלאַט" וועגען כולי־גאַנישע אַנפאַלען פון לאַבוזעס אויף די זומער־וואוי־נונגען אַרום לאָדז, האָט דער דעפוטאַט מינצבערג וועגען דעם דאָזיגען ענין אינטערוועניררט ביים סטאַ־ראָסטע ושעווסקי.

די קאָנפערענץ האָט זעהר לאַנג געדויערט און צום סוף האָט דער סטאַראָסטאַ ערקלערט, אַז ער חידושט זיך, וואָס די יודישע בעפעלקערונג רעאַגירט נישט אַליין אויף די דאָזיגע כוליגאַנישע אַנפאַלען, ער אַליין האָט געזעהען ווי אַ קליין שייגעצל יאָגט פונאַנדער אַ גאַנצע עדה יודען. ס'איז דער חוב פון דער יודישער בעפעלקערונג אין דער ערשטער רייה געהעריג צו רעאַגירען אויף די לאַבוזעסקע אַרויס־טריטען.

וואָס שייך דער מאַכט, טוט זי אַלץ כדי אויס־צומיידען אַנפאַלען, ביי יעדען פאַל בעזונדער ווע־רען די שולדיגע איבערגעגעבען דער פּראָקוראַטור, און דאַן דעם געריכט. די אַדמיניסטראַטיווע מאַכט קען גאָרנישט מעהר טון, ביי יעדען ליעטניק קען מען קיין פּאָליציאַנט נישט אַוועקשטעלען.

דער סטאַראָסטאַ בעט די יודישע בעפעלקערונג אַז זי זאָל קודם כל אַליין אָנלערנען די שלעגערס און דאַן שטעהן אין אַנ'ענגען קאָנטאַקט מיט דער פּאָליציי.

דער דעפּ. מינצבערג איז אויך געווען ביים קאָמענדאַנט פון דער פּאָוויאַטאָווער פּאָליציי, ליאַנגע וועלכער האָט ערקלערט אַז די פּאָליציי איז אויף די זומער־וואוינונגען פערשטאַרקט געוואָרען און אין יעדען פאַל פון וועלכען ס'איז אַנפאַל זאָל מען איהם מעלדען.

היינט אַנ'אָפּצייכנונג לטובת „נותן־לחם"

די לאָדזער פילאַנטראָפּישע אינסטיטוציע „נותן לחם" געהט אַדורך אַ שווערען מאַטעריעלען קריזיס. דער וואַיעוואָדישער קאָמיטעט פאַר אר־ביימסלאָזע ענינים איז צו יעצטיגער צייט נישט בכח צו שטיצען די געזעלשאַפט ווי מיט אַ צייט צוריק, צוליב מאַנגעל אין געלד־מיטלען.

יעדער איינער קויפט היינט אַנ'אָפּצייכנונג לטובת „נותן לחם."

לאָדזער שטאָט־טעאַטער, ציגעל־גאַס 27.
יודיש דראַמאַטיש טעאַטער אין פּוילען
XVII יאָר
ווילנער טרופּע
דיר. מ. מזאה
היינט, מיטוואָך, דעם 13-טען יולי, 6-טער גאַסט־אויפטריט פון
זיגמונט טורקאָוו
אַנקעל מאָזעס
3 אַקטען מיט פּראָלאָג (6 בילדער) פון שלום אַש. דראַמ. אידאַ קאַמינסקאַ. רעזשי: ז. טורקאָוו.
בילעטען פון 50 גר. אָן צו באַקומען אין די שטאָט־טעאַטער־קאַסעס: פון 1 ביז 3 נאָכמ. אין באַסטעל־קאַסע (טראַוגוטאַ 1, קאַמעראַל־טעאַטער), פון 7 אָוונטס אין שטאָט־טעאַטער

סענסאַציאָנעלע חתונה־געשיכטע

א מעשה מיט נדן און א פאלשען געהיים־אגענט

אין די ווילנער סוחרישע קרייזען איז גוט בעקאַנט דער סוחר ס. פון דייטשע גאַס – איינענ־טימער פון אַ גרויס געשעפט.

מיט אַ צייט צוריק האָט מען ס טאָכטער געדעדט אַ שידוך מיט'ן יודישען יונגענמאַן ג-סקי אַ בוכהאַלטער לויט זיין פאַך.

דער שידוך איז צושטאַנדגעקומען דער סוחר האָט צוגעזאָגט ג-סקי'ן 1,500 דאָלאַר נדן. דער־ווייל האָט ג-סקי בעקומען על חשבון נדן 70 דאָלאַר. נאָכ'ן בעקומען די 70 דאָלאַר האָט ג-סקי אויפגעהערט צו ווייזען זיך צו די ס-ן.

מען איז אַוועק צו ג-סקי פרעגען פאַרוואָס מען זעהט איהם עפּעס נישט און וואָס הערט זיך מכּח דער חתונה?

ג-סקי האָט גענומען זיך אַרויסמאַכען פון אַ קלאָרע תשובה. לסוף האָט ג-סקי געמאָלדען, אַז ער טראַכט דערווייל נישט וועגען חתונה האָ־בען. וואָס שייך די גענומענע 70 דאָלאַר האָט ער איצט נישט אָפּצוגעבען. ביי ס-ן אין שטוב איז אָבער געבליבען אַ ביסעל ג-סקי'ס גאַרדעראָב זאַכען, וועלכע ס. האָט דערווייל פערהאַלטען אלס משכון פאַר די 70 דאָלאַר.

איינמאָל איז צו ס-ן אין וואוינונג אריינ־געקומען אַנ'אומבעקאַנטער יונגערמאַן, וועלכער האָט זיך פאָרגעשטעלט פאַר אַ געהיים־אַגענט און אויפגעפאָדערט ס-ן ער זאָל איהם אַרויסגעבען ג-סקי'ס זאַכען.

ס-ן איז דער געהיים־אַגענט אויסגעקומען פּערדעכטיג. ער האָט איהם דעריבער נישט אַרויס־געגעבען ג-סקיס זאַכען דערקלערענדיג, אַז ער וועט די זאַכען אַליין אָפּטראָגען אין דער פּאָליציי־קאָמענדע.

אויף מאָרגען איז ס. אַוועק אין אויספאָר־שונגס־אַמט און געבראַכט דאָרט ג.-סקיס זאַכען.

דאָרט האָט זיך אָבער אַרויסגעוויזען, אַז קיין שום געהיים־אַגענט איז צו ס-ן אין וואוינונג נישט דעלעגירט געוואָרען און אַז דאָס איז געווען אַ שווינדלער, וועלכער האָט פּשוט געוואָלט אויס־נאַרען ביי איהם די זאַכען.

די פּאָליציי האָט זיך דאַמאָלסט פּעראינטע־רעסירט מיט דער גאַנצער געשיכטע און פערפיהרט געגען ג-סקין אַנ'אויספאָרשונג.

דער גאַנצער ענין איז שוין די טעג איבער־געשיקט געוואָרען צום פּראָקוראָר.

די לאָדזער עקסקורסיע קיין ארץ-ישראל

ווי מען טיילט אונז מיט פאָהרט די לאָדזער עקסקורסיע קיין ארץ־ישראל אָפּ דעם 26. ד. ח. דער זאַמעל־פּונקט איז אויפ'ן וואַרשאָווער באַהן־הויף דורך לובלין–ראַזוואַדאָוו–לעמבערג–שניאַטין ביז דער רומענישער גרעניץ. די שיף געהט אָפּ פון קאָנסטאַנצאַ דעם 28. ד. ח. אין ארץ־ישראל וועט די עקסקורסיע ווייל'ען 3 וואָכען. מיט דער עקסקורסיע פאָהרען מיט דער ליטער פון דער עקסקורסיע ה' אינוש. זיעלינסקי און דער פאָר־שטעהער פון „תוצרת ארץ־ישראל" אין לאָדז ה' גרשון ליכטענשטיין.

קויפט ביי אונזערע אנאנסען-געבער

לאָדזער בערזע

4 פּראָצ. אינוועסטיציע	98,50
4 פּראָצ. דאָלאַרובקע	48,—
3 פּראָצ. בודאָוולאַנע	37,—
8 פּראָצ. וואַרשאָווער לאַנד־בריף	56,—
8 פּראָצ. לאָדזער לאַנד־בריף (נישט אָפ.)	5,50
7 פּראָצ. סטאַביליזאַציע (אמע'.)	46,—
4 און אַ האַלב פּראָצ. זשעמסקע	35,50
דאָלאַרען (נישט אָפיציעל	8,89
פונטען	31,75
פראַנקען	35,05
גאָלד־דאָלאַר	89,7
גאָלד־רובעל	4,75

מאַשין-לעבער
ווערן אָנגענומען אויסצוגייען ביי
ג. נאַרדמאַן, שרודמיעסקאַ 8

אַלע קומען היינט זעהן צום לעצטען מאָל „מלכה'לע"

מיט מרים קאַראַלאָוואַ אין פילהאַרמאָניע

היינט ווערט געגעבען אין פילהאַרמאָניע די גלענצענדסטע אָפּערעטע „מלכה'לע" מיט מרים קאַראַלאָוואַ אין דער הויפּטראָלע.

• • •

שוין אין די נאָהענסטע טעג ווערט אויפגע־פיהרט מיט די גלענצענדע אָפּערעטען־שוישפּילערין מרים קאַראַלאָוואַ די 2-טע פּרעמיערע א. נ. „דעם בעקער'ס טאָכטער'ל", וואָס איז אין וואַרשאַ גע־שפּילט געוואָרען 3 חדשים ביי אויספערקויפטע הייזער.

אין דער אָפּערעטע בעטייליגט זיך אויך דער יוגענדליכער ליבהאָבער אַדאָלף טעפּנער ווי אויך דער פענאָמענאַלער טענצער פּ. קאַמבאַראָוו.

פון דער „ווילנער טרופּע"

דיר. מ. מזאה

די פאָרשטעלונגען פון דער „ווילנער טרופּע" אין שטאָטישען טעאַטער געהען כסדר אַדורך מיט גרויס ערפאָלג.

שלום אש'ס „אַנקעל מאָזעס" נעמט שטאַרק גוט אויס ביים עולם, וועלכער אַפּלאָדירט שטאַרק די שוישפּילער בראש מיט זיגמונט טורקאָוו'ן, וועל־כער שפּילט די טיטול־ראָלע.

היינט, מיטוואָך, צום 6 מאָל „אַנקעל מאָזעס" פּאָפּולערע פּרייזען.

היינט צום 6-טען מאָל „ראַספּוטין"

אין, סקאַלאַ־טעאַטער ווערט היינט געשפּעלט „ראַספּוטין" צום 6-טען מאָל.

די פּיעסע וועט געשפּילט ווערען נאָך איניגע מאָל, ווייל עס ווערט שוין געגרייט אַ נייע פּרעמיערע.

די פּרייזען זענען פּאָפּולערע.

שווערע קאַטאַסטראָפע אויף דער ווילִיע

דער דאַמפער „פּאַן טאַדעאוש" אַרויפגעפאָהרען אויף אַ שיפל

נעכטען אַ זייגער האַלב 2 ביי'טאָג איז אויף דער ווילִיע קעגענאיבער דעם טוסקוליאַנער פּליאַזש בעקומען צו אַ שווערער קאַטאַסטראָפע.

איבער דער ווילִיע איז געפאָהרען אַ שיפל אין וועלכער ס'זענען געזעסען צוויי פּערזאָן.

אין אַ געוויסען מאָמענט איז פון ענטקעגען אָנגעפאָהרען דער גרעסטער ווילנער דאַמפער „פּאַן טאַדעאוש", וועלכער איז מיט דער גאַנצער שנעל קייט אַרויפגעפאָהרען אויף דער שיפל.

ס'האָט זיך דערהערט אַ געוואַלדיגער קנאַל, דאָס שיפל איז צושפּאָלטען געוואָרען איבערהצלפט און די פּערזאָנען, וועלכע האָבען זיך געפונען אין דער שיפל היפּאָליט לאָזאָרענקאַ (אָבאָזאָווע 11) מאַריאַ טשערנאָוויטש (פּאָזשאַראָווע 3) און בערטע קאַלמאַן זענען אַריינגעפאַלען אין דער ווילִיע און גענומען זיך טרינקען.

וועגען פאָרפאַל איז גלייך אַלאַרמירט געוואָ־רען דער וואַסער־פּאָליציי - פּאָסטערונעק, וועלכער האָט גלייך אַרויסגעשיקט אַ פּאָליצייאישע וואַסער־שיפעל.

נאָך לענגערע בעמיהונגען איז די פּאָליציאַנ־טען געלונגען אַרויסצושלעפּען פון אונטערן וואַסער אַלע דריי טרינקענדע. זיי זענען אָפּגעפיהרט גע־וואָרען אויפ'ן ברעג, וואו מען האָט אָנגעווענדעט לגבי זיי קינסטליכע אָטעמונג און אָלעמען אָפּ־געראַטעוועט.

וועגען דער סבה פון דער קאַטאַסטראָפע פיהרט די וואַסער־פּאָליציי אַ שטרענגע אויספאָר־שונג.

א רייה פּערזאָנען, וועלכע האָבען בייגעוועזען די קאַטאַסטראָפע דערקלערען, אַז שולדיג אין דער קאַטאַסטראָפע איז דער רודערער פון דאַמפער „פּאַן טאַדעאוש."

שייטלען מיט פּאַריזער שרינדען
ווי אויך פערטיגע שייטלען
צו ביליגע פּרייזען
ביי פרוי ב. אַרזשוצקאַ, קאַמיענאַ 5
2-טער הויף, לינקס. 2-טער שטאָק.

ערשטע פּרעמיערע ביי די „ווילנער"

„אַנקעל מאָזעס" פון שלום אַש

מיר בעהמען דעם דראַמאַטיזירטען ראָמאַן פון שלום אַש „אַנקעל מאָזעס", אַזוי ווי ער איז אויפ געפיהרט געוואָרען אין שטאָטישען טעאַטער דורך די בעניטע „ווילנער".

מיר ווילען איצט נישט אָפּשאַצען וויפיל דער ראָמאַן האָט פערלוירען אין זיין קינסטלערישען ווערט דורך אינסצעניזירען איהם און וויפיל ער האָט פון דער אַנדערער זייט געוואונען דורך דעם וואָס ער ווערט אַזוי צוגענגליך געמאַכט פאַר די טויזענדער צושויער.

ווען ס'האַנדעלט זיך אָבער ביי אינסצעניזירען, אַדער ווי די אַפּישען זאָגען, ביי דראַמאַטיזירען (דורך אידאַ קאַמינסקאַ) געהט שוין אַ טייל פון דעם שאַפען אויך איבער אויף דעם. ווער ס'האָט די דאָזיגע אַרבייט אַדורכגעפיהרט.

ביים דראַמאַטיזירען ווערט בולט אַרויסגע־פיהרט איין הויפּט־אידעע פון דעם ווערק, וואָס ווערט קאָנסעקווענט געהאַלטען, דאַגעגען ווערען פערלוירען אַלע קינסטלערישע ניואַנסען פון דעם דיכטער.

די רעזשי (זיגמונט טורקאָוו) האָט אין דער פּיעסע געוואָלט אונטערשטרייכען דעם קלאַסען־מאָ־מענט, וואָס וועקט זיך אַפילו ביי די פּרימיטיווסטע און אונבעוואוסטזיניגסטע פּראָלעטאַריער. דאָס איז, אַזוי צו זאָגען, דער פונדאַמענט פון דער פּיעסע. אויף דעם דאָזיגען פונדאַמענט איז פּרעכטיג אויס־געטאַקט און אויסגעקריצט געוואָרען די פיגור פון „אַנקעל מאָזעס". דאָס איז אַ דענקמאָל פאַר די אַלע אַמעריקאַנער פּעטערס, פּערבינזעוועטע אין אַמע־ריקע, אָבער שטעקען נאָך מיט ביידע פיס אין דעם פּאָלקסטום אין. דער פּאָלקסטימליכקייט. די אַמביציע פון דעם אויפגעקומענעם גביר און זיין ווילען צו זיין שטרענג און האַרט, קעמפט מיט דעם סענטי־מענט פאַר דער אַלטער היים, פאַר קוזמין, פאַר אַלע מענשען אין קוזמין, פאַר די אַראָפּגעקומענע לאַנדסלייט, פאַר די קרובים. „אַנקעל מאָזעס" האָט געפיהלט ביי זיין גאַנצער רייכקייט אַ מאָדנע פּוסט־קייט, און געוואָלט אַראָפּברענגען גאַנץ קוזמין, נישט נאָר די מענשען, נאָר אויך די שוהל, די מקווה, דאס פעלד, אַלץ, אַלץ, כדי „מאָזעס" זאָל האָבען אין אַמעריקע אַ „שאָפּ"; קויפען זיך חיי־זער און גלייכצייטיג האָבען ביי זיך דאָס אַלטע קוזמין.

אָט די דאָזיגע הויפּט־פיגור איז געשפּילט געוואָרען דורך זיגמונט טורקאָוו מיט אַזאַ מייסטער האַפטיגקייט, מיט אַזאַ פּרעציזקייט, מיט אַזאַ אונגעהויערע פערשטענדניש, מיט אַזאַ מאַטע־מאַטישע אויסגעהאַלטענקייט, אַז ס'איז שווער זיך פאָרצושטעלען, אַז ס'קען געשאַפען ווערען עפּעס מעהר פּאָלקאָמעס און גאַנצעס.

שלום אַש האָט אין זיין ראָמאַן אָבער בולט אַרויסגערוקט די ליבע פון „אַנקעל מאָזעס" צו מאַשען מיט אַלע ערשיינונגען אין דער דאָזיגער ליבע. דער דאָזיגער מאָמענט איז אין דער פּיעסע נישט בולט און אויך טורקאָוו האָט געלעגט מעהר אַכט אויף דעם גאַנצען טיפּ פון „אַנקעל מאָזעס", ווי אויף דער ליבע. און דאָס איז אַ גרויסער שאָד, ווייל מאַשע (אסתר גאָלדבערג)) איז אַרויסגעקו־מען אַ פּאַס'יווער טיפּ אָהן שום שטרעבונגען און אָהן שום ווילען. גאָלדענבערג האָט נישט געקענט מעהר געבען וואָס זי האָט געגעבען.

אַ בעזונדער ענין איז אין דער דראַמע דאָס איבערפיהרען קוזמין קיין אַמעריקע, סיי מאָזעס פּאָטער, סיי די צעהנדליגע אַנדערע טיפּען, זענען נישט געשליפען געוואָרען און גיבען נישט קיין גאַנצעס, הגם ר' יוסף (קודץ)), בעריל (שאַפּיראָ), אַהרן (ליכט), ראָזע (ווטאַלינאַ), סעם (מאַנסדאָרף), טשאַלי (גרודבערג) און אַלע אַנדערע האָבען זיך בעמיהט צו שאַפען עפּעס פון ממש גאָרנישט, ווערט טאַקע די גאַנצע אַקציע קאָנצענטרירט אויפ'ן „אַנ־קעל מאָזעס" אַליין.

די גרויסע צאָהל אַנסאַמבל און מאַסען־סצענעס האָבען נישט געשאַפען דעם געהעריגען עפעקט.

מיר ווילען אָבער מיט אונזער גאַנצער אויפ־ריכטיגקייט אונטערשטרייכען, אַז די ווילנער שפּי־לען איצט אין שטאָטישען טעאַטער מיט אַנ'אַנסאַמבל וואָס בעשטעהט פון אַ רייה אויסגעצייכענטע שוי־שפּילער, וועמענס בעציהונג צו דער יודישער טע־אַטער־קונסט איז בעקאַנט.

דער אויסוואַהל פון אַש'ס „אַנקעל מאָזעס" פאַר דער ערשטער פּרעמיערע איז געווען אַ גע־לונגענער.

י. דאַנסין.

צו די ה"ה גנבים!

פרייטאג נאכמיטאג האט מען מיר ביים פשיסטאנעק פון אלעקסאנדער טראמוואי ארויסגע-גנב'עט א פארטפעל מיט דאקומענטען, ווי אויך פאלגענדע וועקסלען:

1) א וועקסעל אויף 100 זל. אויסשטעלער ש. י. ארענבאך, צאהלבאר 30.9.32, קלאדראווא; 2) א וועקסעל אויף 100 זל. אויסשט. י. בערנעט. צאהלבאר 20.9.32 אין קוטנא; 3) א וועקסעל אויף 300 זל. אויסשט. פערנדארף, צאהלבאר 24.7.32 אין ראגוב נאדאלני; 4) א וועקסעל אויף 200 זל. אויסשט. געבר. פענדזעל, צאהלבאר 10.9.32 אין גגיעזנא, ווי אויך א טשעק אויף 90 זל. צאהלבאר 15.9.32, אויסשט. י. גאלעווסקי אין פלאצק. אלע וועקסלען ווערן ערקלערט פאר אונגילטיג.

די ה"ה גנבים ווערן געבעטען געגען גרויסע בעלוינונג אבצוגעבן צו גאדלעוויטש, ביי גאלאנט, פאלודניאוא 2. דיסקרעציע געזיכערט. מ'קען זיך אויך פארשטענדיגען טעלעפאניש נומ' 16189.

א הייל-אנשטאלט

פאר אוירען, נאז, האלז און אטעם-קראנקהייטען

פון **Dr. Z. RAKOWSKI**

אין כעלמי (הינטער לאדז)

נעהמט אן אגמעלדונגען אויף צו זיין און אפעראציע, הילף. — פיזיקאלישע היילונג, הייל-בעדער, זון-לופט-בעדער, הייל- און אטעם-גימנאסטיק.

צו פרעגן אויפ'ן ארט אדער 11 ליסטאפאד 9 טעל. 127-81 1868

קליינע אנאנסען

1 זלאטי

פאר א אנאנס ביז 15 ווערטער

פארשידענעס

השבת אבדה. ס'איז פארלוירען געווארען א חודש-ביכעל (אין א רעמעל) לאדז—אנדזשעיעוו אויפ'ן נאמען י. ראזענבלום. דער ערליכער פינדער ווערט געבעטען אבצוגעבן אין אדמ. פון „נייעם פאלקסבלאט". עס האט פאר קיינעם קיין ווערט.

פרייע פאסטענס

ס'איז נויטיג א יונגעל צו וויקלען שטערן, ווי אויך צו שפולן. צו ערפאהרען פאמארסקא 35, ביי סאסנאוויטש. 4276

א פעהיג מיידעל צו אנ'ארבייט מיט לאזשי און בעקעסטיגונג ווערט געזוכט. אמבעסטען פון פראווינץ. אפערטען פאר „סאליד". 4285

קויף און פערקויף

א „פע-דע"-מאשין (קראפט אדער האנד) אין גוטען צושטאנד זוך איך צו קויפען. אפערטען אין אדמינ. פאר „קאסע". 4284

א פרישע ספר-תורה פון 26 צאל, אין גוטען צושטאנד, פרייזווירדיג צו פערקויפען. צו ערפאהרען ביי קושער, זאקאנטנא 36 פון 8—12 בייטאג.

לאקאלען

איינינע אנשטענדיגע יונגעלייט קענען בע-קומען לאזשי ביי אנ'אינטעליגענטער פאמיליע נעבען ביליגען מאנאטליכען אפצאהל. צו ערפאהרען פאמארסקא 14, פראנט, 2. שט. וו. 4—5.

א געוועלב אוועקצוגעבען פון זאפארט אויף גלובנא 54. — צו ערפאהרען ביי קראנזילבער, גלובנא 56. 4264

„SANATO"

כירורגיש-וועכנעריז-אנשטאלט

אגראדאווא 10, טעל. 213-57

1-טע און 2-טע קלאס

גינעקאלאגיש-וועכנעריז-אבטיילונג

ד"ר מעד. ש. אייגער, ד"ר מעד. י. בוים, ד"ר מעד רייטלער-סוריאנסקא ד"ר מעד. וו. אייכנער

פרייז פון א געבורט

אין 2-טען קלאס צוזאמען מיט פערהיטונגס-מיטלען

200 זל.

אויפזיכט איבערן קינד ד"ר מעד. י. פאלאכאוו כירורגישע אבטיילונגפון ד"ר מעד. מ. סאנטאר.

SANATORJUM „PALACE"

פאר דערוואקסענע און קינדער

אין כעלמי (הינטער לאדז)

נעמט אן אלעראַרט קראנקע און רעקאנוואלעסצענטן. אויפזיכט פון דאקטוירים-ספעציאליסטן.

הייל-בעדער. טעראפען צו זון-לופט-בעדער ווערדאנדעם פאר לעזשאקעס. הייל- און אטעם-גימנאסטיק. טעניס-שפיל און אנדערע פערגעניגונגען. — לויפענד וואסער אין די צימערן, שעהנע געגענד אין מאסנאַמע וואלד.

אידעאלע אברוה-בעדינגונגען.

Dyrektor

Dr. RAKOWSKI. 3057

AMBULATORJUM WENEROLOGICZNE

przy lecznicy ZGIERSKIEJ 17

נעהמט אן טעגליך ספעצ. ארצט

Dr. H. ROZANER

פאר הויט- און וועגערישע קראנקהייטען, מענער-שוועכע פון 1—2 בייטאג.

Dr. med. NIEWIAŻSKI

ספעציאליסט פאר סיפיליס, טריפער און הויט-קראנקהייטען, בעהאנדלונג פון מענער-שוועכע

אנדזשעיא 5, טעל. 159-40

נעמט אן פון 8—11 און פון 5—9 אוו. זונטאג און יום-טוב פון 9—1 פארמ. בעזונדערע ווארטע-זאל פאר פרויען

Dr. med.

W. Eychner

אקושעריע און פרויען-קראנקהייטען

וואוינט איצט 4 צעגעלניאנא 4

(נעבן קינא „טשארי") טעל. 134-72

נעהמט אן פון $2\,^1/_2$ — 4 און פון 7 — 8 אווענד

א לאנגיעריגער

מיליטער-בעאמטער

שרייבט ערלעדיגט אין אלע מיליטער-זאכען ספעציאליסט אין שרייבען פון ביטעס פאר

אייבציגע שפייזערס

מאז

פעטריקאווער 10

Samochody

i motocykle używane. Kupno, sprzedaż, komis zamiana.

Auto-Agencja

Gdańska 82 tel. 189-28

א ווארשאווער

צושניידער

זוכט א פאסטען צו קאנפעק-ציע, ווי אויך די בעסטע בעשעפטיגונג. צו דערוויסן זיך פעטער-גאס 9, פראנט. איז געוועזב. 4274

שייטלען

— מיט —

אריזער שרינדען

ווי אויך

פערטיגע שייטלען

וו ערענערשנקלאסיג און רעיעל אויסגעארבייט

און אנדולאציע

צו ביליגע פרייזען

ביי קערש,

סקווערנאווא 15.

כעמיש-

באקטעריאלאגישע לאבאראטאריע

פון מאגיסטער

נ. שאץ

פיעטריקאווער 37

פראנט, 2 שטאק.

אנאליזען פון קאל, אורין רייכעק און אנד.

מעסיגע פרייזען.

זיכערע הילף און א רפואה

אהן א אפעראציע, אן בלוט, אהן א מעסער און אהן בלוט-פערגיפטונג פאר קראנקע אויף קילעס פאר מענער, ווייבער און קינדער. פערשידענע קאליקעס אין גוף פאר הויקערס און פיס

פערלאזט אייך נישט, ווייל דער ווינקעל-בראך ווערט גרויס אזוי ווי א מענשען-קאפ, אדער אזוי ווי א וואסער-קאַ און עס פאלט אריין אין דעם פיס און דער קראנקער איז אין א גרויסער סכנה דורך פערדרייע די קישקעס ווערט ער בראנדיג און שטארבליך. ספעציעל גוטענע הייל-באנדאזשען אויסגעצייכענט גוט דורך גרויסע פראפעסאר'ן מיט מיינע בע-האנדלונג און פון דייטשען פראפעסאר דאקטאר בראכירעגויד בעזייטיגען זיכער דעם שווערסטען און געפעהר-ליכסטען בראך. אויך פאר הויקערס, לייסונגען מיט הייל-נארטעטען און אפאראטען פאר פערקרומטע פיס און פלאם-פיס, ספעציעלע איינלאגען אין די שיך קינסטליכע גוטענע פיס און הענד, גוטענע זאקען, פאר די גרעסטע קראנקע ארדערן. עמפאנגט פון 9 ביז 1 בייטאג און פון 3 ביז 7 אין אווענד.

ארטאפעדישע אנשטאלט

Specialist J. RAPAPORT, Ortoped

von Lemberg Łódź, WOLCZANSKA 10, tel. 221-77, front, parter.

בעמערקונג: דאס פערזענליכע ערשיינען פון די קראנקע איז אונבע-דינגט נויטיג. דיפלאמען האבען אויסגעשטעלט פאלגענדע אוניווערזיטעטס-פראפעסארען: פראפ. ד"ר בראנטש, פראפ. ד"ר י. מאריש-לער, פראפ. ד"ר בר. קיפראנאווסקי און אויך אנדערע.

מיר נעהמען אויך אן פערזיכערטע פון דער קראנקען-קאסע.

דאנקזאגונג.

דעם ה' ד"ר. י. ראפאפארט, דעם ספעציאליסט פון דער הייל-ארטאפעדיע, וואוינהאפט אין לאדז, וואולטשאנסקא 10, דאנק איך הערצליך פאר'ן אפראטעווען מיין קינד פון א שווערער פערקרימונג (פאראליזש פון די פיס) דורכ'ן פערלענגען א ספעציעלען הייל-ארטאפעדישען נארסעט לויט זיין מעטאדע. דאס קינד איז איצט געזונד און גלייך.

(—) **Szklarowie.**

יעדער איינציגער

מעבעל

האט זיך איבערצייגט, אז פאר

דיוואנעס, פעלצען, נייה-מאשינען, גארדעראבען או"וו

צאהלט די העכסטע פרייזען

א. ווייצמאן

שענקעוויטש 23

טעלעפאן 191-00.

ביי מיר איז שטענדיג פערשידען גענוצט מעבעל אין גוטען צושטאנד צו פערקויפען.

Dr. med.

REICHER

פאלודניאווא 28, טעל. 20193

ספעציאל-ארצט פאר מענער-שוועכע-בעהאנדלונג

צוריקגעקעהרט.

נעהמט אן פון 8 — 11 פריה און פון 5 — 8 אווענד זונטאג און יום-טובים פון 9 — 1 בייטאג.

Dr. med.

Haltrecht

ספעציאל-ארצט פאר הויט- און געשלעכטס-קראנקהייטען

פיעטריקאווער 10, טעל. 245-21

נעהמט אן פון 8—11 פריה און פון 5—9 אווענד, זונטאג פון 10—1.

פאר אונבעמיטעלטע — לעטשניצע - פרייזען.

קויפט נור פון די 1-טע קוועלע

גרויסער אויסוואהל

שפאצירוואגענס

אייזען - ניסעל-

בעטען

מאטראצען

ספרענזינאווע „Patent"

ווידשימאטשקעס אמעריקאנער

צו בעקומען אין פאבריקס-לאגער

„DOBROPOL", Łódź

Piotrkowska 73 (אין הויף)

לעטשניצע

פון דאקטוירים-ספעציאליסטען

17 זגיערזשער 17,

טעלעפאן 116-33

ס'נעהמען אן דאקטוירים פון אלע ספעציאליטעטע

ד"ר גאלדשטיין-פאלאק, ד"ר יוסטמאן, ד"ר מ. קאנטאר, ד"ר ציעגע, ד"ר ראקאווסקי, ד"ר ראזענצווייג, ד"ר רוזשאנער, ד"ר וויינבערג, ד"ר סטופעל.

צאהן-ארצט גראדזיענטשיק-קאראשיאווא

ווי אויך וויזיטען אין שטאט.

רענטגען-בעשטראלונגען, קווארץ, דיאטערמיע, עלעקטריזאציע און ערצט. יכע אנאליזען.

קלעפסידרעס

צו זעהר ביליגע פרייזען

בעהמט אן די דרוקעריי פון

„נייעם פאלקסבלאט"

די קלעפסידרעס ווערען איז משך פון 1 שעה אויסגעפערטיגט און פונאנדערגעקלעבט איבער דער שטאט.

פעלד-בעטן

— די —

בעוואוסטע

Palma-Patent

„Palma-Patent"

וואס זענען אלעמען בעקאנט מיט זייער פראקטישקייט און דויערהאפטיגקייט

מיט א גאראנטיע אויף 3 יאהר

ווי אויך לעזשאקעס, פעלד - בעטלעך און פעלד - בענקלעך

מאטראצען

געבעטע שאטקאווע, קאנאדיסקע קאזעטקעס, טאפטשאנעס

בעקומט מען נור אין דער בעקאנטער פאבריק

לאדז, פולנאצנא 24, טעל. 113-85

הורט — דעטייל

אבאנעמענטס-פרייז: אין לאדז — 5 זל. א חודש מיט צושטעלן א היים, אויף דער פראווינץ — 6 א חודש אין אויסלאנד — 8 זל.

פאר'ן אינהאלט און טערמינען די אנאנסען איז דער פערלאג ניט פעראנטווארטליך. די אדמיניסטראציע איז אפען פון 9 ביז 1 ביטאג און ביינאכט.

אנאנסען-פרייז: פאר'ן מעקסט—18 גר. פריינטאג און ערב יו"ט—24 גר. אין דער ... 6 שפאלטען

אין מעקסט—40 ... 4 ... 60—

נאכ'ן מעקסט—12 ... 8 ... 18—

Wydawnictwo „Najer Folksblat", spółdz. z odpowiedz. udziałami: Ch. J. Brzostowski i D. Zilberberg. Redaktor odpowiedzialny: Ch. ...

Czcionkami i druk. „Najer Folksblat", Piotrkowska 21.